

СЫР ТАБИГАТЫ

ҚОҒАМДЫҚ - ЭКОЛОГИЯЛЫҚ ГАЗЕТ

ОБЩЕСТВЕННО - ЭКОЛОГИЧЕСКАЯ ГАЗЕТА

2013 жылдан бастап шығады ● Апта сайын жарық көреді ● E-mail: syr.tabigaty@gmail.com ● www.syrtabigaty.kz

ЖАҢА КОНСТИТУЦИЯ ЕЛІМІЗДІҢ ЭКОЛОГИЯЛЫҚ ҚАУІПСІЗДІГІНІҢ НЕГІЗІ

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ЭКОЛОГИЯ ЖӘНЕ ТАБИҒИ РЕСУРСТАР МИНИСТРЛІГІНІҢ КЕҢЕЙТІЛГЕН АЛҚА ОТЫРЫСЫ

РАСШИРЕННОЕ ЗАСЕДАНИЕ КОЛЛЕГИИ МИНИСТЕРСТВА ЭКОЛОГИИ И ПРИРОДНЫХ РЕСУРСОВ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

Премьер-Министрдің бірінші орынбасары Р.Склярдың төрағалығымен Қазақстан Республикасы Экология және табиғи ресурстар Министрлігінің алқа мәжілісі өтті, онда 2025 жылғы жұмыстың қорытындылары шығарылып, 2026 жылға арналған міндеттер айқындалды.

Алқаға Қазақстан Республикасы Парламенті палаталарының депутаттары, Президент Әкімшілігінің, Үкімет Аппаратының жауапты қызметкерлері, орталық және жергілікті атқарушы органдардың, квазимемлекеттік сектордың, аумақтық бөлімшелердің өкілдері және Министрліктің Қоғамдық кеңесінің мүшелері қатысты.

Кіріспе сөзінде Экология министрі Е. Нысанбаев қоршаған ортаны қорғауды қамтамасыз ету, елдің табиғи ресурстарын ұтымды пайдалану және көбейту бойынша негізгі жетістіктерді атап өтті.

Жетекшілік ететін бағыттар бойынша вице-министрлердің атқарған жұмыстары туралы егжей-тегжейлі есептер тыңдалды.

Премьер-Министрдің бірінші орынбасары Р.Скляр өз сөзінде алқа отырысы еліміз үшін маңызды оқиға – Қазақстан

Республикасының жаңа Конституциясы жөніндегі республикалық референдум қарсаңында өткізіліп жатқанын атап өтті.

«Конституция жобасының ұсынылған редакциясында қоғамның басты сұраныстарының бірі - адам өмірі мен денсаулығы үшін қолайлы орта құру, табиғатқа ұқыпты қарау - іргелі қағидатты енгізу болды».

Қазіргі уақытта Министрлік қоршаған ортаның жай-күйін бақылау, қалдықтарды басқару және шығарындыларды мониторингілеу, орман өрттерінің ошақтарын уақытылы анықтау, орман ресурстарын есепке алу және ұлттық парктарға баруды бақылау бойынша цифрлық жобалар кешенін іске асыруда.

Министрліктің маңызды міндеті жеке инвестицияларды тарта отырып қалдықтарды басқару жүйесін дамыту болып табылады.

Мемлекет басшысы БҰҰ Бас Ассамблеясының 78-ші сессиясында ағымдағы жылы елімізде Өңірлік экологиялық саммит өткізу туралы айтты. Саммит мемлекеттер мен Үкімет басшыларының, халықаралық серіктестер мен сарапшылар қауымдастығының қатысуымен өтетін маңызды халықаралық

іс-шара болып табылады. Саммит өткізу Орталық Азия елдерінің өңіраралық ынтымақтастықтағы әлеуетін және оның жаһандық климаттық күш жігерді күшейтуге қосқан үлесін көрсетуі тиіс.

Президенттің «Таза Қазақстан» бастамасы ауқымды жалпұлттық қозғалысқа айналды. Аумақтарды жинаудан бастап халықтың экологиялық мәдениетін арттыруға бағытталған ауқымды ағарту жобаларына дейін экологиялық іс - шаралардың кең ауқымы іске асырылуда.

2 млрд ағаш отырғызу және орман алқабын 14,5 млн гектарға дейін жеткізу бойынша ауқымды жұмыстар жүргізілуде.

Оң динамикаға қарамастан, жердің деградациясы мен шөлейттену мәселелері бар.

Бұл мәселенің шешімі жел эрозиясын азайту, құмдарды бекіту және жайылымдарды қалпына келтіру үшін қорғаныс орман белдеулері мен тосқауыл екпелер жүйесін құру болып табылады.

2025 жылы Премьер-Министр ең қауіпті 24 орман және табиғатты қорғау мекемелерінде орман өрттерін ерте анықтау жүйесін енгізу жөнінде нақты міндет қойды.

Бұл бөлімде өткен жылы аталған жүйе жиынтық алаңға 2,2 млн гектарға дейін жеткізілді. сонымен қатар, жүйеге жасанды интеллект интеграцияланған, ол деректерді тіркейді және оны жедел басқару орталығына бірден қалпына келтіреді.

Ағымдағы жылдың соңына дейін еліміздің ең жаңғыш ормандарының 5,4 млн гектар аумағын жалпы қамту қамтамасыз етілетін болады.

Бұдан басқа, 2026 жылға қойылған міндеттерді орындау бойынша шаралар айтылды, экологиялық қауіпсіздікті қамтамасыз ету, биоәртүрлілікті сақтау, жауапты және жасампаз патриотизмді ілгерілету, жоғары экологиялық мәдениетті қалыптастыру бойынша белгіленген мақсаттарды іске асыру бойынша тапсырмалар берілді.

Қазақстан Республикасы Экология және табиғи ресурстар Министрлігі, www.gov.kz материалдар бойынша, фото www.gov.kz.

12+ №7(532)
ақпан
25 февраля 2026
february
Сәрсенбі • Среда • Wednesday

О РАЗВИТИИ ЛЕСНОГО ХОЗЯЙСТВА И СОХРАНЕНИИ БИОРАЗНООБРАЗИЯ

ЧИТАЙТЕ НА 3-Й СТРАНИЦЕ

О БЕЗОПАСНОСТИ ПРОДУКЦИИ ЛЕГКОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ

ЧИТАЙТЕ НА 5-Й СТРАНИЦЕ

КАЙЫНДЫ: ЗАГАДОЧНЫЙ ПОДВОДНЫЙ ЛЕС СРЕДИ ВЕРШИН ТЯНЬ-ШАНЯ

ЧИТАЙТЕ НА 8-Й СТРАНИЦЕ

КАЗАХСТАН И РОССИЯ БУДУТ ЕЖЕДНЕВНО ОБМЕНИВАТЬСЯ ДАННЫМИ О ПАВОДКАХ НА ТРАНСГРАНИЧНЫХ РЕКАХ

Казахстан и Россия будут ежедневно обмениваться информацией о паводках и паводках в бассейнах рек Жайык, Тобол, Есиль и Ертис, передает Kazinform со ссылкой на Министерство водных ресурсов

и ирригации Республики Казахстан. В ходе IV заседания казахстанско-российской рабочей группы по взаимодействию при пропуске паводков и паводков стороны обсудили прогнозы

и особенности предстоящего весеннего половодья с учетом складывающейся гидрометеорологической обстановки. Эксперты согласовали сценарии пропуска половодья в бассейнах рек Жайык (Урал - прим.ред.), Тобол, Есиль и Ертис на основе предварительной оценки притока воды к водохранилищам.

Стороны договорились об ежедневном обмене информацией о режимах работы водохранилищ и уровнях воды на гидропостях со 2 марта 2026 года.

- В настоящий момент мы и наши российские коллеги тщательно мониторим водохозяйственную обстановку в бассейнах трансграничных рек. Ведется подготовка водохранилищ к приему паводковых вод, - отметила зампреда Комитета по регулированию, охране и использованию водных ресурсов МВРИ РК Гульмира Имашева, которая возглавила казахстанскую делегацию на заседании.

По материалам М.Сыздыковой, inform.kz, Фото: Д.Аверченко / Kazinform.

ПРОГНОЗ ПОГОДЫ	Ср., 25 февраля 2026	Чт., 26 февраля 2026	Пт., 27 февраля 2026	Сб., 28 февраля 2026	Вс., 1 марта 2026	Пн., 2 марта 2026	Вт., 3 марта 2026
Кызылорда	-1°C Пасмурно, дождь ≤ 9 м/с В 87% влажн. 752 мм рт.ст.	-2°C Пасмурно, снег ≤ 4 м/с В 94% влажн. 754 мм рт.ст.	+4°C Облачно 7 м/с СВ 84% влажн. 762 мм рт.ст.	-8°C Ясно 8 м/с СВ 59% влажн. 763 мм рт.ст.	-5°C Малооблачно 8 м/с СВ 60% влажн. 761 мм рт.ст.	0°C Ясно 4 м/с С 74% влажн. 757 мм рт.ст.	0°C Облачно 2 м/с З 84% влажн. 755 мм рт.ст.

2025 ЖЫЛДЫҢ ҚОРЫТЫНДЫСЫ БОЙЫНША ЗЕЙНЕТАҚЫ АКТИВТЕРІНІҢ ИНВЕСТИЦИЯЛЫҚ КІРІСІ МЕН НОМИНАЛДЫ КІРІСТІЛІГІ ОҢ ДЕҢГЕЙДЕ ҚАМТАМАСЫЗ ЕТІЛДІ

Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің (ҚРҰБ) зейнетақы активтерін басқару жөніндегі инвестициялық қызметінің қорытындысы бойынша 2025 жылы есептелген инвестициялық кіріс көлемі 1,77 трлн теңге болды. Валюта бағамдарының құбылмалылығы және қаржы құралдарының нарықтық құнының өзгеруі жағдайында 2025 жылдың қорытындысы бойынша зейнетақы активтерінің салымшылардың (алушылардың) шоттарына бөлінген кірістілігі 7,43% көрсетті.

Зейнетақы активтерінің жекелеген қысқа мерзімді кезеңдердегі кірістілігі оларды ұзақ мерзімді басқару тиімділігінің көрсеткіші бола алмайды (мәселен, зейнетақы активтерінің 2024 жылғы инвестициялық кірістілігі – 17,96%). Кірістілік деңгейі қаржы құралдарының, валюта бағамдарының және кезеңнен кезеңге дейінгі өзге де көрсеткіштердің нарықтық құнының құбылмалылығына байланысты екенін атап өту маңызды. Сондықтан инвестициялық кірістің мөлшерін объективті талдауды ұзақ мерзімді кезеңге жасаған жөн.

2025 жылы кірістілік деңгейіне әсер еткен негізгі факторлардың бірі – теңгенің АҚШ долларына қатысты нығайуына байланысты теріс бағамдық қайта бағалау. Бұл ретте зейнетақы активтерінің құрылымындағы 41% үлес шетел валюталарында номиналданған қаржы құралдарына жасалған инвестицияларға тиесілі.

Қазақстанда 2025 жылы қалыптасқан кірістілік көрсеткішін әлемдегі кірістілік көрсеткіштерімен салыстырғанда, Willis Towers Watson халықаралық талдау агенттігінің деректері бойынша 12 айдағы ең ірі зейнетақы нарықтарының номиналды кірістілігі (01.10.2025 жылғы жағдай бойынша) мынадай: Еуроаймақ – 4,7%, Ұлыбритания – 4,1%, Швейцария – 3,4%, Канада – 9,2%, АҚШ – 10,9%, Жапония – 3,3%.

Орта және ұзақ мерзімді перспективада зейнетақы жинақтарының оң нақты (жинақталған инфляциядан асатын) кірістілігі қамтамасыз етіледі. Мәселен, 1998 жылы жинақтаушы зейнетақы жүйесі құрылған сәттен бастап жинақталған инвестициялық кірістілік 2026 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша өспелі жиынтықпен 1 060,17% болды, ал бүкіл кезең ішіндегі инфляция 941,90%.

2026 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша 2014 жылдан бері (зейнетақы активтері БЖЗҚ-ға біріктірілгеннен кейін) жинақталған таза инвестициялық кіріс 10,43 трлн теңгені құрады. Оның салымшылардың (алушылардың) зейнетақы жинақтарының жалпы көлеміндегі үлесі жасалған төлемдер есебімен 41,4%-ға тең, бұл инвестициялық қызметтің зейнетақы жинақтарын қалыптастырудағы маңыздылығын көрсетсе керек.

Сондай-ақ, салымшылардың өз зейнетақы активтерінің бір бөлігін (міндетті зейнетақы жарналары есебінен зейнетақы жинақтарының 50%-на дейін және ерікті зейнетақы жарналары есебінен зейнетақы жинақтарының 100%-на дейін) реттеушінің талаптарына сәйкес келетін жеке инвестициялық портфельді басқарушылардың (ИПБ) басқаруына аударуға құқығы бар.

ҚР Ұлттық банкінің зейнетақы активтерін ұзақ мерзімді кезеңде сақтауға және олардың оң кірістілігін қамтамасыз етуге бағытталған неғұрлым консервативті басқару тәсілімен салыстырсақ, ИПБ-лардың инвестициялық декларациялары мен реттеушінің талаптары зейнетақы активтерінің кірістілігін арттыру мақсатындағы (бұл ретте ИПБ-дағы тәуекелдер де жоғары) неғұрлым кең инвестициялық мүмкіндіктерді көздейді.

Қазақстанда ҚРҰБ басқаруындағы міндетті зейнетақы жарналарының, міндетті кәсіптік зейнетақы жарналарының инфляция деңгейін ескере отырып, сақталуына бірегей кепілдік берілетінін еске саламыз. Салымшының төлемге құқығы басталған кезде жинақталған кірістілігіне кері әсерін тигізген жекелеген кезеңдердегі кірістіліктің төмендеуі жағдайында айырманың өтемақысына мемлекет кепілдік береді.

Зейнетақы активтерін инвестициялық басқару мен есепке алудың барлық жүйесі ашық: әрбір салымшының eprf.kz сайтындағы немесе ұялы қосымшадағы жеке кабинетінен өзінің инвестициялық кірісін көруге мүмкіндігі бар.

БЖЗҚ зейнетақы активтерін инвестициялық басқару және олар орналастырылған қаржы құралдары туралы ақпарат Қордың (www.eprf.kz) ресми сайтындағы «Статистика және аналитика/Зейнетақы активтерін инвестициялық басқару» бөлімінде жарияланады.

«БЖЗҚ» АҚ баспасөз орталығы.

ӨСІМПҰЛДАР МЕН АЙЫППҰЛДАРДЫ ЕСЕПТЕН ШЫҒАРУ

ҚР ҚМ микро және шағын бизнес субъектілеріне салық берешегінің негізгі сомасын төлеген жағдайда өсімпұлдар мен айыппұлдарды есептен шығаруға мүмкіндік беретін Қағидаларды бекітті.

Құжат 2026 жылғы 13 ақпанда Әділет министрлігінде тіркелді (№37975). Бұл шара кәсіпкерлердің қаржылық жүктемесін азайту және қарыздарын қосымша санкцияларсыз реттеуге мүмкіндік беру мақсатында қабылданды.

Егер кәсіпкер 2026 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша есепте тұрған салық берешегінің (негізгі қарыздың) толық сомасын 2026 жылғы 1 қаңтар мен 31 наурыз аралығында өтесе, онда:

- толық өтеген күнге дейін есептелген өсімпұлды қоса алғанда, барлық өсімпұл есептен шығарылады;
- берешегі өтелген салықтар мен бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер бойынша салынған айыппұлдар есептен шығарылады;

- сондай-ақ 2026 жылғы 1 қаңтарға дейін ҚҚС бойынша есепке тұрмау кезеңінде жасалған айналымдар үшін салынған айыппұлдар (2026 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша мәжбүрлеп өндіріп алу шаралары қолданылмаған жағдайда) есептен шығарылуы мүмкін.

Бұл мүмкіндікті пайдалану үшін негізгі қарыз сомасын 2026 жылғы 31 наурызға дейін толық төлеу қажет.

Одан кейін есептен шығару мемлекеттік кірістер органдары жанындағы арнайы комиссиялардың дербес шоттарды тексеруі нәтижесінде жүзеге асырылады.

Қабылданған Қағидалар кәсіпкерлерге бұрынғы берешектерін қосымша қаржылық шығындарсыз жабуға, қарыз жүктемесін азайтуға және алдағы уақытта санкциялар есептелу қауіпсіз жұмысын жалғастыруға мүмкіндік береді.

Бұл бизнеске берешекті реттеп, жиналған өсімпұлдар мен айыппұлдарсыз қызметін жалғастыруға берілген мүмкіндік.

Арал ауданы бойынша МКБ.

ҰНДЫ ФОРТИФИКАЦИЯЛАУ

Дұрыс тамақтану - халық денсаулығының негізгі шарттарының бірі. Алайда көптеген елдерде, соның ішінде Қазақстанда, адамдардың күнделікті тағамында дәрумендер мен минералдар жеткіліксіз болады. Әсіресе темір, фолий қышқылы және В тобы дәрумендерінің тапшылығы жиі кездеседі. Осы мәселені шешудің тиімді жолдарының бірі - ұнды фортификациялау, яғни ұнға адам ағзасына қажетті микронутриенттерді (дәрумендер мен минералдарды) қосу.

Фортификациялау дегеніміз - тағам өнімдеріне (ұн, тұз, сүт, май) денсаулыққа пайдалы заттарды арнайы мөлшерде қосу арқылы олардың биологиялық құндылығын арттыру. Ұн - ең қолайлы өнім, себебі нан мен нан өнімдерін халық күн сайын тұтынады, барлық әлеуметтік топтар пайдаланады және қолжетімді әрі арзан. Сондықтан ұнды байыту - халық денсаулығын жақсартудың ең тиімді профилактикалық шараларының бірі.

Ұнды фортификациялау кезінде көбіне келесі микронутриенттер қосылады:

1. Темір (Fe) - гемоглобиннің негізгі бөлігі.
2. Фолий қышқылы (В9 дәрумені) жүкті әйелдерге және ұрықтың дұрыс дамуына.

3. В тобы дәрумендері (В1, В2, В6, РР).

Аталған микронутриенттер жүйке жүйесін реттеумен қоса энергия алмасуды жақсартады және мидың жұмысын қолдайды.

Ұнды фортификациялаудың маңызы

1. Қаназдықтың алдын алу

Қазақстанда анемия: балаларда , жасөспірімдерде және жүкті әйелдерде жиі кездеседі. Темірмен байытылған ұн - гемоглобин деңгейін көтереді, жұмыс қабілетін арттырады

2. Ана мен бала денсаулығын қорғау

Фолий қышқылы туа біткен ақауларды азайтады , нәресте миының дұрыс дамуына көмектеседі

3. Халық денсаулығын жақсарту

Нәтижесінде иммунитет күшейеді, инфекциялық ауруларға төзімділік артады, балалардың өсуі мен дамуы жақсартады балалардың оқу үлгерімі жоғарылайды.

Технологиялық процесс - бойынша ұнды байыту ұн тарту зауыттарында жүргізіледі. Зауыттың өз талаптарына сәйкес витаминді-минералды премикс дайындалады, арнайы дозатор арқылы ұнға қосылады, біркелкі араластырылады, сапасы зертханада тексеріледі, қапталып, саудаға шығарылады. Қосылатын заттардың мөлшері санитариялық нормалармен қатаң реттелеуі қажет.

Санитариялық талаптар бойынша премикс тек рұқсат етілген тағамдық қоспалардан тұруы тиіс және оны артық қосуға болмайды (гипервитаминоз қаупі) туындауы мүмкін. Әр партия зертханалық бақылаудан өткеннен кейін қаптамада «байытылған ұн» деп белгі соғылуы керек. Сақтау орны құрғақ, салқын және желдетілетін болуы қажет.

Ұнды фортификациялау - жасырын микронутриенттік тапшылықпен күресудің ең тиімді әсерінің бірі. Темір, фолий қышқылы және В тобының дәрумендерімен байытылған ұн анемияны азайтып, ана мен бала денсаулығын жақсартады, халықтың жалпы өмір сапасын арттырады.

Бұл шара - емдеу емес, алдын-алу медицинасының маңызды бөлігі. Сондықтан байытылған ұнды пайдалану қоғамдық денсаулық сақтауда үлкен рөл атқарады.

Г.Т.МДУАРОВА,

Қазалы аудандық СЭББ бөлім басшысы, ашық көздерден алынған фотосурет.

МЕМЛЕКЕТТІК ҚЫЗМЕТШІ ЖӘНЕ ДІН

Қазақстан Республикасы - демократиялық, зайырлы, құқықтық және әлеуметтік мемлекет ретінде әрбір азаматтың ар-ождан бостандығын қамтамасыз етеді. Конституцияның 22-бабында: «Әркімнің ар-ождан бостандығына құқығы бар. Бұл құқықты қандай да бір дінде болуға немесе ешқандай дінде болмауға, өз діни сенімін ұстануға немесе ұстанбауға еркін таңдау мүмкіндігі.

Алайда, мемлекеттік қызметшінің рөлі мен қызметі тек жеке сеніммен ғана шектелмейді. Ол - мемлекет атынан халыққа қызмет ететін тұлға, сондықтан оның әрекеті кәсіби және мемлекет мүддесіне сай болуы керек. Осы тұста мемлекеттік қызметшінің діни көзқарасы мен қызметтік этикасы арасындағы шекараны дұрыс ажырату - өте маңызды.

«Қазақстан Республикасы мемлекеттік қызметшілерінің Әдеп кодексі» - мемлекеттік қызметте моральдық-этикалық нормаларды айқындайтын басты құжат. Бұл кодексте мемлекеттік қызметшінің қоғаммен қарым-қатынасы, мінез-құлқы, қызметтік әдебі және жеке сенімі мәселелері нақты реттеледі. Әдеп кодексіне сәйкес, мемлекеттік қызметші:

Қоғам мен азаматтардың сенімін ақтауға міндетті; Қызметтік міндеттерін адал және кәсіби тұрғыда орындауы тиіс;

Өзінің діни сенімін мемлекеттік қызметке

араластырмауы қажет.

Мемлекеттік қызметшінің жұмыс орны – діни сенімдерді насихаттайтын емес, халыққа кәсіби қызмет көрсететін орын. Қызметкердің діни сенімін көрсететін әрекеттері мемлекеттік қызметтің бейтарап сипатына қайшы келеді.

Әрине, мемлекеттік қызметші де – азамат. Ол өз сеніміне сай:

Дінді ұстануға немесе ұстанбауға;

Діни мерекелерді жеке өмірінде атап өтуге;

Ораза ұстауға немесе жұма намазына баруға құқылы.

Бірақ бұл құқықтар қызметтік міндеттерді орындауға зиян келтірмеуі тиіс. Мемлекеттік қызметшінің діни сенімі оның ішкі ісі болса, ал қоғам алдындағы қызметі - мемлекеттік бет-бейнесі.

Мемлекеттік қызметшілер өз діни сенімін ұстануға құқылы болғанымен, бұл сенімді қызметтік этикаға араластырмауы тиіс. Мемлекеттік қызметтің мәртебесі - қызметшінің кәсіби бейнесі мен моральдық ұстанымына тікелей байланысты.

«Мемлекеттік қызмет - халыққа адал қызмет ету, ал адал қызмет - әділет пен бейтараптықтан басталады».

Қ.ОМАРОВА,

Сырдария аудандық СЭББ басшысы.

КОНГО-ҚЫРЫМ ГЕМОРАГИЯЛЫҚ ҚЫЗБАСЫ АУРУЫНАН САҚТАНАЙЫҚ!

Аудан көлемінде аса қауіпті жұқпалы КҚГҚ-ы ауруынан 2026 жылға қалайсыз 17 елді мекен болып отыр. «Конго Қырым қанды безгегі» ауруы жайлы тарқата айтсақ: Қоздырғыш - өз құрамында РНК сақтайтын вирус, бұл ауруды таратушылар иксод кенелері болып табылады. Ол табиғи ошақ аурулары қатарына жатады. Ауру тасымалдаушы кенелердің кейбір түрлері ағзасында ауру қоздырғыш вирусын өмір бойы сақтап өтеді. Аурушандық көп ретте көктем мен жазғы маусымда тіркеледі. Конго-Қырым қанды безгегінің жасырын кезеңі орта есеппен 2-7 күнге, кейде 12 күнге дейін созылуы мүмкін. Аурудың басталуы дене қызуының 39-41 градуске дейін жоғарылап, дененің қалтырауымен, қатты бас ауыру, буындардың, белдің, іштің, балтырдың ауруымен басталады.

Науқас әлсіреп, бүкіл ағзасы ауырады. Жүрегі айнып, құсуы мүмкін және бұл тамақ жеумен байланысты болмауы керек. Бетінің, мойны және көкірегінің жоғарғы бөліктерінің қызыл-қошқыл түске боялып, қызарады, көзі қанғалайды, тамағы қызарады, көз қабығының қабынуы байқалады. 2-5 күндері қан-тамырлық белгілер басталады: ине шаншыған орындарда көгеру пайда болады, науқастың көкірегі мен ішінде майда қан тамырлық бөртпелер пайда болады, мұрнынан, тісінің қызыл етінен, ішектерінен, асқазаннан, жатырдан қан кету басталып, адамды қазаға ұшыратуы мүмкін.

Бұл дерттің қауіптілігі сол, осы аурумен сырқаттанған адамның қаны сау адамның денесіне тисе, осы дерттің жұғуына себепші болады. Осы кезге дейін бұл ауруды емдейтін арнайы емі жоқ. Сондықтан аурудың алдын-алу жолдарына зор мән беріледі.

Індетті болдырмау үшін басты жағдайлардың бірі адам тұратын жерлерде кенелерді жою шараларын жүргізу ауру тарататын кенелердің көбі үй жануарларының қанмен қоректенеді. Сондықтан малға кене жабыспау үшін малды дәрліеп, тоғыту керек. Осы жерде айтатын басты мәселе, малға жабысқан кенені еш уақытта қайшымен қырып, қолмен жулып алуға болмайды.

Кенесі көп жерде сақтану үшін арнаулы киім (комбинезон) киіп жүру керек. Егер ол болмаса шалбардың балағын етікпен ішіне салып, белбеумен байлаған жөн. Үйге қайтқанда басты, мойынды, қолтықтың астын мұқият қараған дұрыс. Денеге жабысқан кенені ақырын еппен алу керек. Ол үшін кененің үстіне сұйық май немесе керосин тамызса, кененің тыныс мүшелері бітеліп, тез шығуына себепкер болады. Ал жулып алғанда, оның аяғының тікенектері адамның терісін астында қалып қояды да жара пайда болады. Кенені алып тастаған соң орнына иод немесе спирт жағу керек.

Ешқашанда кенені сығып өлтіруге болмайды, өйткені оның вирусы тері арқылы адам денесіне өтіп кетуі мүмкін.

Кенелер көктем айларында қысқы ұйқыдан соң аш болғандықтан, кез келген жылы қанға ағзаға шабуыл жасайды. Кенелерде жылы қандылардан бөлінетін инфракызыл сәулелерді дәл анықтайтын сезім мүшелері жаксы жетілген. Қанға тойған әрбір кене 10 мыңға дейін жұмыртқа тастап, өз денесіндегі вирусты ұрпағына трансовариалды жолмен береді, яғни вирус тасымалдаушы кенеден тараған ұрпақ түгелімен қырым-конго қанды безгегінің вирусын жұқтырады.

Алдын-алу жұмыстары медициналық, ветеринарлық, шаруашылық және атқарушы органдардың қатысуымен кешенді түрде жүргізіледі, оның ішінде науқастарды ерте анықтау, оларды оқшаулап, емдік шараларын көру, ауру ошағында залалсыздандыру жұмысын жүргізіледі.

Сонымен қатар зоологиялық-паразитарлық топ жұмыс жасайды, далалық материалдар жинақталып, зертханаларда зерттеледі. Қолайсыз деп саналатын аймақтарды кенеге қарсы улау шаралары елді мекендердің айналасында 300 метр радиуста санитарлық-қорғаныс белдіктері құрылады.

«Сақтансаң сақтаймын» деген қағидаға ұстана отырып, әркімнің денсаулығы өз қолында екенін ұмытпаңыздар!

К.ДУЙСЕНБИЕВА,

Жаңақорған аудандық СЭББ жетекші маманы, ашық көздерден алынған фотосурет.

ВАКЦИНАЦИЯ

Бүгінде вакцинация төңірегінде түрлі пікір мен ақпарат көп. Алайда денсаулыққа келгенде тәуекелге баруға болмайды. Сондықтан қауіпсіз пен қорқынышқа емес, дәлелді медицина мен ғылыми негізделген деректерге сүйену маңызды.

Вакцинацияны таңдауға себеп болатын 7 негізгі дәлелді ұсынамыз:

Жұқпалы аурулардың алдын алу үшін.
Вирустар мен бактериялар әлі де айналымда. Ал адамдардың жиі сапарға шығуы инфекциялардың тез таралуына жол ашады. Қызылша, көкжөтел, дифтерия сияқты аурулардың еске алмағандар арасында қайта тіркелуі соның айқын дәлелі.

Вакцинация адам өмірін сақтайды.
Сонғы ондаған жылда иммундау бағдарламалары, әсіресе балалар арасында, миллиондаған адамның өмірін сақтап қалуға мүмкіндік берді. Вакциналар ауыр жұқпалы аурулар мен олардың асқынуларының алдын алады.

Бұл - денсаулыққа қамқорлықтың негізі.
Дұрыс тамақтану мен дене белсенділігі сияқты, вакцинация да салауатты өмір салтының ажырамас бөлігі.

Вакциналар қауіпсіздік тұрғысынан қатаң тексеруден өтеді.
Оларды әзірлеу мен қолдануға енгізу бірнеше кезеңнен тұрады. Ауыр жағымсыз әсерлердің қауіпі инфекция салдарынан болатын асқынулармен салыстырғанда әлдеқайда төмен.

Профилактика - емдеуден әрдайым тиімді әрі үнемді.
Ауру - бұл аурухана, дәрі-дәрмек, тексерулер және жұмыс күндерінің жоғалуы. Вакцинация артық шығыннан сақтап, отбасылық бюджетті қорғауға көмектеседі.

Екпеден ауру жұғуы мүмкін емес.
Вакцина «ауру жұқтырмайды», ол иммунитетті жат-

тықтырады: ағза инфекцияны алдын ала танып, өздігінен қорғанды үйренеді. Вакцинация - айналындағы адамдарды да қорғайды. Екпе алу арқылы сіз өзіңізбен бірге балаларыңызды, қарт ата-ананыңызы және инфекция аса қауіпті адамдарды да қорғайсыз.

Маңыздысы: вакцинация - медицинадағы ең көп зерттелген әрі сенімді профилактикалық әдістердің бірі. Оның тиімділігі мен қауіпсіздігі ондаған жылдар бойы жүргізілген ғылыми зерттеулер мен практикалық тәжірибе арқылы дәлелденген.

Сондықтан құрметті ата-ана балаларыңыздың денсаулығына аса зор мән беріп, екпе алдыруға шақырамыз!

Қ.ОМАРОВА,

Сырдария аудандық СЭББ басшысы, ашық көздерден алынған фотосурет.

БАЛАЛАРҒА ҚЫЗМЕТ КӨРСЕТЕТІН

ҰЙЫМДАРДЫ БАҚЫЛАУДЫҢ ЖАҢА ТӘРТІБІ

беру орталықтары, сауықтыру лагерлері, спорт және шығармашылық ұйымдар сияқты мекемелердің қызметін тиімді әрі ашық бақылауға бағытталған.

Жаңа тәртіптің негізгі мақсаты - балалардың өмірі мен денсаулығын қорғау, көрсетілетін қызметтердің сапасын арттыру және заң бұзушылықтардың алдын алу. Бақылау жүйесі тәуекелге негізделген тәсіл арқылы жүзеге асырылады. Яғни тексерулер ұйымның қызмет түріне, бұрын анықталған бұзушылықтарға және ықтимал қауіп деңгейіне қарай жоспарланады. Сонымен қатар, жаңа тәртіп аясында профилактикалық бақылауға ерекше мән беріледі. Мемлекеттік органдар тек жазалау шараларымен шектелмей, ұйымдарға әдістемелік көмек көрсетіп, талаптарды түсіндіруге басымдық береді. Бұл тәсіл ұйымдардың өз қызметін заң талаптарына сай өз еркімен жетілдіруге мүмкіндік береді.

Тағы бір маңызды жаңалық - ата-аналар мен қоғам өкілдерінің ролін күшейту. Электронды платформалар мен кері байланыс арналары арқылы азаматтар балаларға қызмет көрсететін ұйымдардың жұмысы туралы пікір білдіріп, шағым немесе ұсыныс жолдай алады. Бұл бақылау жүйесінің ашықтығын арттырып, қоғамдық сенімді нығайтады.

Қорытындылай келе, балаларға қызмет көрсететін ұйымдарды бақылаудың жаңа тәртібі - балалардың қауіпсіз, қолайлы ортада дамуына бағытталған маңызды қадам. Бұл өзгерістер ұйымдардың жауапкершілігін арттырып қана қоймай, ата-аналар мен қоғам үшін де сенімді бақылау механизмін қалыптастырады.

Г.Т.ДУАРОВА,

Қазалы аудандық СЭББ бөлім басшысы, ашық көздерден алынған фотосурет.

Қазіргі таңда балалардың қауіпсіздігі мен сапалы қызмет алуын қамтамасыз ету - мемлекеттің басты басымдықтарының бірі. Осыған байланысты балаларға қызмет көрсететін ұйымдарды бақылау тетіктері жаңартылып, жаңа тәртіп енгізілуде. Бұл өзгерістер балабақшалар, білім

ТАБИҒИ МОНОПОЛИЯЛАР СУБЪЕКТИЛЕРІНІҢ МЕМЛЕКЕТТІК ТІРКЕЛІМІНЕ ЕНГІЗУ ЖӘНЕ ШЫҒАРУ ТӘРТІБІ

«Табиғи монополиялар туралы» Қазақстан Республикасы Заңына сәйкес, табиғи монополиялар салаларына жататын қызмет түрімен айналысатын жеке және заңды тұлғалар Табиғи монополиялар субъектілерінің мемлекеттік тіркеліміне енгізілуге жатады.

Табиғи монополиялар саласындағы басшылықты жүзеге асыратын уәкілетті орган табиғи монополиялар субъектілерінің мемлекеттік тіркелімін қалыптастырады және жүргізеді.

Бұл ретте, Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің 2019 жылғы 13 тамыздағы №73 бұйрығымен (бұдан әрі - Қағида) табиғи монополиялар субъектілерінің мемлекеттік тіркеліміне енгізу және шығару тәртібі бекітілген.

Табиғи монополиялар субъектілерінің мемлекеттік тіркеліміне енгізу және шығару мемлекеттік көрсетілетін қызметін осы Қағидаларға сәйкес уәкілетті органның ведомствосы немесе оның аумақтық органы жеке және заңды тұлғаларға көрсетеді.

Көрсетілетін қызметті алушы көрсетілетін қызметті берушіге өтінішпен www.egov.kz «электрондық үкімет» веб-порталы арқылы:

осы Қағидаларға 1-қосымшаға сәйкес 2-нысан бойынша Табиғи монополиялар субъектілерінің мемлекеттік тіркеліміне енгізу үшін тұтынушыларға реттеліп көрсетілетін қызметті ұсыну басталған күннен бастап күнтізбелік он бес күннен кешіктірмей жүгінеді.

Реттеліп көрсетілетін қызметті ұсыну тоқтатылған жағдайда табиғи монополия субъектісі күнтізбелік он бес күннен кешіктірмей уәкілетті органға осы Қағидаларға 1-қосымшаға сәйкес 3-нысан бойынша оны Табиғи монополиялар субъектілерінің мемлекеттік тіркелімінен шығару туралы өтініш ұсынады.

Мемлекеттік қызметті көрсету процесінің сипаттамасын, нысанын, мазмұнын мен нәтижесін, сондай-ақ мемлекеттік қызметін көрсету ерекшеліктерін ескере отырып, өзге де мәліметтерді қамтитын мемлекеттік қызметті көрсетуге қойылатын негізгі талаптар тізбесі осы Қағидаларға 1-1-қосымшаға сәйкес табиғи монополиялар субъектілерінің мемлекеттік тіркеліміне енгізу және шығару мемлекеттік көрсетілетін қызметі стандартында баяндалған.

Көрсетілетін қызметті берушінің құжаттарды қарау мерзімі: -табиғи монополиялар субъектілерінің мемлекеттік тіркеліміне енгізу - 30 минутты;

-табиғи монополиялар субъектілерінің мемлекеттік тіркелімінен шығару - 2 жұмыс күнін құрайды.

Қазіргі уақытта, табиғи монополиялар субъектілерінің Қызылорда облысы бойынша тіркеліміне 31 табиғи монополия субъектілері енгізіліп, табиғи монополиялар саласындағы заңнама талаптарына сай қызметтер көрсетуде.

Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика Министрілігі Табиғи монополияларды реттеу комитетінің Қызылорда облысы бойынша Департаменті.

ЗАҢ ҮСТЕМДІГІ - ҚОҒАМ ТҰРАҚТЫЛЫҒЫНЫҢ КЕПІЛІ

Құқықтық мемлекет құрудың басты шарты – заңның үстемдігі мен заң алдындағы жалпыға бірдей теңдік қағидатының сақталуы. Бұл қағидаттар кез келген азаматтың, лауазымды тұлғаның немесе ұйымның заң талаптарын бірдей орындауын міндеттейді. Заң үстемдігі қамтамасыз етілген қоғамда тәртіп, әділдік және тұрақтылық орнығады.

Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасына сәйкес, санитариялық-эпидемиологиялық талаптарды сақтау - әрбір азамат пен заңды тұлғаның міндеті. Санитариялық ережелердің сақталуы қоғамдық денсаулықты қорғаудың маңызды тетігі болып табылады. Әсіресе білім беру ұйымдарында, медициналық мекемелерде, тамақтану орындарында, өндірістік нысандарда санитариялық нормаларды сақтау халықтың қауіпсіздігін қамтамасыз етеді.

Санитариялық талаптарды бұзу Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне әкімшілік құқық бұзушылық ретінде қарастырылған. Мұндай құқық бұзушылықтар үшін айыппұл салу, қызметін уақытша тоқтату немесе өзге де әкімшілік шаралар көзделген.

Жауапкершілік шаралары құқық бұзушылықтың ауырлығына және келтірілген залалдың көлеміне байланысты айқындалады.

Заң алдындағы теңдік қағидаты бойынша кез келген тұлға өзінің әлеуметтік мәртебесіне, қызметіне немесе материалдық жағдайына қарамастан, заң талаптарын сақтауға міндетті. Бұл - әділетті қоғам қалыптастырудың негізі.

Қазіргі таңда санитариялық мәдениетті арттыру, құқықтық сауаттылықты күшейту және профилактикалық түсіндіру жұмыстарын жүргізу ерекше маңызға ие. Заң талаптарын білу және сақтау - әр азаматтың жауапкершілігі.

Ш.АЙДАРОВА,
Жаңақорған аудандық санитариялық-эпидемиологиялық бақылау Басқармасының басшысы.

АРНАУЛЫ САЛЫҚ РЕЖИМІН ҚОЛДАНУ

2026 жылға дейін АСР-рін қолданған кәсіпкерлер, 2026 жылға жаңа Кодекстің өтпелі ережелеріне сәйкес, ары қарай тиімді жұмыс жасау үшін, режимді таңдау керек, яғни берілген уақыт аралығында режимді таңдау бойынша өз құқықтарын іске асыру қажет.

Атап айтқанда, 2026 жылға оңайлатылған декларация бойынша қызметті жүзеге асыруға шарттарына сәйкес келетін және арнаулы салық режимін қолдануды жоспарлаған барлық кәсіпкерлерге 28 ақпаннан кешіктірмей қолданылатын салық салу режимі туралы хабарлама ұсыну керектігін ескені хабарлаймыз. Хабарламаны: салық төлеушінің кабинеті; «E-Salyq Business» мобилді қосымшасы; Екінші деңгейдегі банктердің қосымшалары; және тіркеу орны бойынша МКБ арқылы ұсынуға болады. Бар-жоғы хабарлама беру 1 минут уақытыңызды алады.

Хабарлама ұсынылмаған жағдайда, сіз жалпыға бірдей белгіленген салық салу режиміне ауыстырыласыз және оңайлатылған декларацияға көшуді, тек бір жыл өткен соң ғана жүзеге асыра аласыз.

Барлық кәсіпкерлерді АСР қолдануға өз құқықтарын іске асыруға шақырамыз.

Арал ауданы бойынша МКБ.

О РАЗВИТИИ ЛЕСНОГО ХОЗЯЙСТВА И СОХРАНЕНИИ БИОРАЗНООБРАЗИЯ

Вице-министр экологии и природных ресурсов РК Нуркен Шарбиев в ходе своего доклада на коллегии озвучил, что в 2025 году в сфере лесного и охотничьего хозяйства реализован комплекс системных мер, направленных на сохранение и приумножение природного потенциала страны, развитие особо охраняемых природных территорий и укрепление материально-технической базы отрасли.

Что сделали за год?

Посадка деревьев и восстановление лесов

В рамках исполнения поручения Главы государства по посадке 2 млрд деревьев на территории государственного лесного фонда в 2025 году создано 497,9 млн лесных культур на площади 337,8 тыс. га при плане 370,7 млн. Перевыполнение составило 35%. В населенных пунктах страны в 2025 году было высажено 3,8 млн. деревьев.

Работы на осушенном дне Аральского моря

Работы по лесомелиорации проведены на площади 328 тыс. га. Оставшийся объем будет завершён в начале этого года. Для научного сопровождения создан филиал КазНИИЛХА. Построен лесной питомник мощностью 3 млн сеянцев в год, ведётся строительство ещё одного питомника непосредственно на осушенном дне Аральского моря. Это позволит выращивать адаптированный посадочный материал и повысить приживаемость лесных культур в аридных условиях.

Защита лесов. В 2025 году зарегистрировано 618 лесных пожаров на площади 63,3 тыс. га. В этой связи усилены меры контроля, к дисциплинарной и административной ответственности привлечены должностные лица. Объем незаконных рубок сокращён в 1,6 раза, а в природоохранных учреждениях – в 3,6 раза. Продолжается масштабное обновление противопожарной техники. В 2025 году для лесных и природоохранных учреждений приобретено 163 пожарных машин, 213 тракторов, 295 малых лесопожарных комплексов и 70 патрульных машин.

С начала 2026 года производителями поставлено в регионы 37 пожарных машин, 138 тракторов и 84 малых лесопожарных комплексов.

До конца мая т.г. ожидается поставка 148 пожарных машин.

Развитие заповедников и нацпарков

Площадь особо охраняемых природных территорий выросла до 31,1 млн гектаров. Например, в Жамбылской области создали парк «Мерке» для защиты редких животных, включая снежного барса. В национальные парки стало приезжать больше туристов - около 3,3 млн человек.

Сохранение редких животных

В целях сохранения и эффективного управления биоресурсами принята Концепция по сохранению биоразнообразия. Документ закрепил стратегические цели страны по развитию лесной отрасли, ООПТ и обеспечит рациональное использование и сохранение флоры и фауны Казахстана.

Стоит отметить, что за последние 20 лет отмечен устойчивый рост численности редких видов животного мира - архара, джейрана, кулана, бухарского оленя и дрофы-красотки.

Продолжается реинтродукция лошади Пржевальского. Совместно с Пражским зоопарком в страну уже завезено 13 голов, до 2029 года планируется довести их количество до 40. Также продолжается программа по восстановлению популяции тигра. В этом году планируется завести еще 4

особи тигра.

Завершается строительство Национального центра казахских пород собак.

Новые законы и планы

Приняты новые законы и поправки для развития экотуризма и охраны природы. На международной конференции CITES удалось снять запрет на экспорт некоторых продуктов из сайгака - деньги от этого будут идти только на природоохранные мероприятия.

Планы на 2026 год

Продолжить посадку деревьев, завершить работы на дне Аральского моря, улучшить систему раннего обнаружения пожаров, возвращать редкие виды животных и развивать экотуризм.

В целом: в стране стараются больше сажать деревьев, защищать леса, сохранять редких животных и развивать заповедники, чтобы улучшить экологию и сохранить природу для будущих поколений.

По материалам Министерства экологии и природных ресурсов Республики Казахстан, www.gov.kz, фото из открытых источников.

ХИМИЯЛЫҚ УЛАНУ ДЕГЕНІМІЗ НЕ?

Химиялық улану-адам ағзасына уытты заттардың тыныс алу жолдары, ас қорыту жүйесі, немесе тері арқылы түсуінен пайда болатын қауіпті жағдай. Улы химиялық заттар өндірісте, тұрмыста, ауыл шаруашылығында, сонымен қатар тұрмыстық химиялық құралдарда да кездеседі.

Химиялық уланудың негізгі себептері:

- 1. Өндірістік факторлар-**
Зауыттарда, шахталарда, химиялық кәсіпорындарда қауіпті заттармен жұмыс істеу
- 2. Тұрмыстық себептер-**
Тазалау құралдарын, бояуларды еріткіштерді дұрыс қолданбау
- 3. Ауыл шаруашылығы-**
Пестицидтер, тыңайтқыштар, гербицидтерді абайсызда пайдалану
- 4. Кездейсоқ жағдайлар-**
Газдың шығуы, тұрмыстық апаттар, өрт кезінде улы түтінің әсері.

Уланудың белгілері:

Химиялық улану белгілері улы түріне байланысты әртүрлі болады, бірақ ең жиі кездесетіндері:

- Бас ауруы, бас айналу,
- Құсу, жүрек айну;
- Тыныстың тарылуы, жөтел, кеуде қыспасы;
- Көздің жасаурауы, қызаруы;
- Теріде бөртпе, күйдіру сезімі;
- Есінен тану, құрысу

Алғашқы көмек шаралары:

1. Зардап шегушіні таза ауаға шығару
2. Улы затпен жанасуды дереу тоқтату
3. Киімін шешіп, терісін таза сумен жуу
4. Егер у ауыз арқылы түскен болса- асқазанды шаю (дәрігердің нұсқауымен)
5. Тыныс алу қиындаса- жасанды тыныс, оттегі беру
6. Жедел жәрдем шақыру

Алдын алу жолдары

- Химиялық заттарды тек нұсқаулықтарға сай пайдалану;
- Қорғаныс құралдарын (респиратор, қолғап, арнайы киім) қолдану;
- Балалардан улы заттарды алыс ұстау;
- Өндірісте қауіпсіздік ережелерін қатаң сақтау;
- Газ жабдықтарын, тұрмыстық құралдарды уақытылы тексеріп отыру

Химиялық улану- өмірге қауіпті жағдай, оны алдын алу әр адамның жауапкершілігіне байланысты. Қауіпсіздік ережелерін сақтау, уақытылы алғашқы көмек көрсету және дәрігерге жүгіну - уланудың ауыр зардаптарын болдырмаудың негізгі жолы

А.Қ.ТАЖМАХАНОВА,

Жалағаш аудандық санитариялық-эпидемиологиялық бақылау Басқармасының бас маманы, ашық көздерден алынған фотосурет.

СЫНАПТАН УЛАНУ

Сынап улы ауыр металл. Әсіресе сынап бөлме температурасында булана бастаған кезде, тынысы арқылы жұтылатын және бүкіл денеге таралатын өте улы булар түзеді.

Сынаппен улану - буларды ингаляциялау немесе дәрілік заттардың ағзаға енуі нәтижесінде берілген заттың артық мөлшерін жұтудан туындаған жағдай. Меркурий - бұл бөлме температурасында ашық сұр түсті сұйықтық болып табылатын және улылығы жоғары металл. Бұл затты сынапты термометрлерді, флуоресцентті лампаларды және кейбір электр құрылғыларын жасау үшін қолданылады. Сынап және оның қосылыстары қосылған препараттар мерзді, ішек іркілісін емдеуде, сонымен қатар стоматологияда - пломбаларды орнату кезінде қолданады.

Адам үшін ең қауіптісі - сынап буы, ол денеге тыныс алу жолдары арқылы ену кезінде зияны көбірек. Металлдың асқазан-ішек жолына енуімен іс жүзінде интоксикация болмайды, сынап бұл күйде көп зиян келтірмейді.

Органикалық қосылыстары химия өнеркәсібінде бояулар, фунгицидтер және басқа химиялық заттар алу үшін қолданылады. Сондықтан зауыттарда бояу және өңдеу кезінде дәрі-дәрмектерді қолдану жөніндегі нұсқаулықты үнемі сақтау және қауіпсіздік ережелерін сақтау өте маңызды.

Сынаптың кез келген дозасы адам денсаулығына қауіпті. Тіпті 0,25 мг/м³ ингаляция кезінде тыныс алу жүйесінің бұзылуы мүмкін.

Егер сынаптың мөлшері көп болса, барлық органдар мен жүйелерде деструктивті процестер басталады. Интоксикацияның алғашқы белгілері - тұншығу, жөтелу, дене қызуының критикалық деңгейге дейін көтерілуі.

Сынаптың ең көп әсер ететіндері: тері, көз, тыныс алу жолдары, бүйрек, жүйке жүйесі, асқазан-ішек жолдары мен иммундық жүйе айтарлықтай төмендейді.

Сынаппен уланудың екі түрі бар: жедел және созылмалы. Жедел түрі жазатайым оқиға немесе жазатайым оқиға нәтижесінде, өзіне-өзі қол жұмсау әрекеті кезінде уланумен сипатталады. Созылмалы улану улы сынап буларын жүйелі түрде ингаляциялау нәтижесінде пайда болады, мысалы, жұмыста.

Интоксикацияның төн белгілері: Үздіксіз бас ауруы, шаршау, көбінесе ауыздағы металл дәмімен жүретін қызыл иектен қан кету, жүрек айну, құсу және диарея; Құрғақ жөтел ұстамасы, олардың арасында қатты енгізу, кеуде ауыруы басталады.

Ықтимал улану көздері: • Үйде. Бұл топқа сынапты термометрлер,

шамдар және қан қысымын өлшейтін құралдар кіреді.

• Медицинада. Кейбір дәрілердің құрамында сынап (каломель) бар. Бұл зат стоматологияда, вакциналар, амальгама пломбалары, сондай-ақ кейбір сыртқы дәрі-дәрмектер үшін қолданылады.

• Табиғатта. Ластанған суда тіршілік ететін ұлулар мен балықтар денелеріне сынап қосылыстарын жинайды, олар термиялық өңдеу кезінде де толық жойылмайды.

• Өндірісте және ауыл шаруашылығында. Себеп апаттар және

қауіпсіздік ережелерін сақтамау болуы мүмкін.

Емделмеген сынаптың жоғары деңгейімен улануын тудыруы мүмкін бірнеше күн ішінде өлімге әкеледі. Сондықтан уақытылы улануды анықтап, ағзадағы металлды әртүрлі жолмен шығару және дәрігерге жүгіну.

Қ.ОМАРОВА,
Сырдария аудандық санитариялық-эпидемиологиялық бақылау Басқармасының басшысы, ашық көздерден алынған фотосурет.

КӨРСЕТИЛЕТІН МЕМЛЕКЕТТІК ҚЫЗМЕТТЕР ТУРАЛЫ

Мемлекеттік көрсетілетін қызмет дегеніміз - көрсетілетін қызметті алушылардың өтініші бойынша жеке тәртіппен жүзеге асырылатын мемлекеттік функцияларды іске асыру нұсқаларының бірі. Мемлекеттік қызмет жүйесін электронды форматта жетілдіру және оған азаматтардың еркін қол жетімділігін қамтамасыз ету - аса маңызды стратегиялық міндет болып табылады. Мемлекет басшысының Қазақстан халқына арналған жолдауларында тұрғындарға мемлекеттік қызмет көрсетудің сапасын арттыру арқылы азаматтардың мемлекеттік органдардың қызметіне деген сенімін көтеру маңыздылығы аталып көрсетілген. Мемлекеттік көрсетілетін қызметтер қызметті алушылардың тегіне, әлеуметтік, лауазымдық және мүліктік жағдайына, жынысына, ұлтына, дініне, тұрғылықты жеріне қарамастан қол жеткізілуі тиіс.

Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрінің 2020 жылғы 30 желтоқсандағы «Халықтың санитариялық-эпидемиологиялық саламаттылығы саласындағы мемлекеттік қызметтерді көрсетудің кейбір мәселелері туралы» № ҚР ДСМ-336/2020 бұйрығына сәйкес Қызылорда қалалық санитариялық-эпидемиологиялық бақылау Басқармасымен (әрі қарай - Басқарма) мемлекеттік қызметтердің келесі түрлері көрсетілді:

1. Эпидемиялық мәні жоғары объектінің халықтың санитариялық-эпидемиологиялық саламаттылығы саласындағы нормативтік құқықтық актілерге сәйкестігі туралы санитариялық-эпидемиологиялық қорытынды беру;
2. Қоршаған ортаға зиянды заттар мен физикалық факторлардың жол берілетін шекті шығарындылары мен жол берілетін шекті төгінділері, санитариялық

қорғау аймақтары мен санитариялық-қорғаныш аймақтары бойынша нормативтік құжаттама жобаларының, шикізат пен өнімнің жаңа түрлерінің халықтың санитариялық-эпидемиологиялық саламаттылығы саласындағы нормативтік құқықтық актілерге сәйкестігі туралы санитариялық-эпидемиологиялық қорытынды беру;

3. Халықтың санитариялық-эпидемиологиялық саламаттылығы саласындағы мемлекеттік бақылау мен қадағалауға жататын тамақ өнімін өндіру объектілеріне есепке алу нөмірлерін беру.

Бұл қызметтердің барлығы электронды форматта жүзеге асырылады. Мемлекеттік көрсетілетін қызметтерді алушыларға жоғарыда көрсетілген мемлекеттік қызметтердің барлық түрі ҚР Денсаулық сақтау министрілігімен бекітілген регламентке сәйкес белгіленген мерзімде жауап ұсынылады.

Басқармамен 2025 жылы барлығы 659 мемлекеттік қызмет көрсетілді, оның ішінде санитариялық-эпидемиологиялық қорытынды берілгені (қанағаттандырылғаны) - 352, өтініш бойынша дәлелді бас тарту берілгені - 292, уәкілетті нөмір беру туралы растау - 1, түзетілгені - 13, өзгеріс енгізілгені - 1. Қорытынды берілген 352 өтініштің 197-сі нұсқаға, 155-і жобаға, дәлелді бас тарту берілген 292-нің 280-ні нұсқаға, 12-сі жобаға берілді. Санитариялық-эпидемиологиялық саладағы мемлекеттік көрсетілетін қызметтер - ел азаматтарының денсаулығын қорғаудың кепілі.

А.ИБРАГИМ,
Қызылорда қалалық санитариялық-эпидемиологиялық бақылау Басқармасының бөлім басшысы.

О ПОВЫШЕНИИ ЭКОЛОГИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ И ОХРАНЕ ОКРУЖАЮЩЕЙ СРЕДЫ

На коллегии Министерства экологии и природных ресурсов Республики Казахстан вице-министр Мансур Ошурбаев рассказал о том, как в стране системно реализуется экологическая повестка и какие задачи стоят на ближайшие годы.

Что уже сделано?

В рамках концепции «Таза Қазақстан» в 2025 году по всей стране прошло 1294 экологические акции. В них приняли участие около 6,9 млн человек, в том числе 781 тыс. волонтеров. В результате было собрано 884,3 тыс. тонн

мусора и очищено 1,1 млн гектаров территорий.

Для формирования экологической культуры в регионах проводились конкурсы на самый чистый сельский округ и двор, школьные соревнования и конкурсы сочинений.

С июня 2024 года работает чат-бот @TazaQazBot. В 2025 году через него поступило более 26 тыс. обращений, из которых свыше 24 тыс. уже исполнены. Чаще всего люди обращались по вопросам уборки территорий, вывоза мусора, благоустройства улиц и ремонта дорог. Чат-бот стал удобным инструментом обратной связи между государством

и населением.

Планы на текущий год

С марта в южных регионах начнутся акции по очистке территорий, водоёмов и родников, а также посадка деревьев. По мере потепления аналогичные мероприятия пройдут и в северных регионах страны.

Региональный экологический саммит

В апреле 2026 года Казахстан совместно с Организацией Объединённых Наций проведёт Региональный экологический саммит (РЭС 2026). Он станет ключевой площадкой для обсуждения экологических и климатических вопросов Центральной Азии.

В рамках саммита запланирована международная выставка зелёных технологий RES EXPO 2026, где будут представлены национальные павильоны стран региона. Ожидается принятие итоговых документов, включая Декларацию глав государств и Программу действий с агентствами ООН до 2030 года. Уже запущены официальный сайт и страницы Саммита в социальных сетях. Также в ходе доклада были затронуты вопросы международного сотрудничества, климатической политики, развития метеорологической службы и ситуации с Каспийским морем.

В завершение отмечено, что экологическая повестка остаётся стратегическим приоритетом страны. Министерство продолжит работу по развитию международного сотрудничества, совершенствованию системы мониторинга и реализации практических мер по защите окружающей среды.

По материалам Министерства экологии и природных ресурсов Республики Казахстан, www.gov.kz, фото www.gov.kz.

О БЕЗОПАСНОСТИ ПРОДУКЦИИ ЛЕГКОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ

Технический регламент Таможенного союза ТР ТС 017/2011 «О безопасности продукции легкой промышленности» распространяется на выпускаемую в обращение на единой таможенной территории Таможенного союза продукцию легкой промышленности. К продукции легкой промышленности на которую распространяется действие технического регламента, относятся: материалы текстильные; одежда и изделия швейные и трикотажные; покрытия и изделия ковровые машинного способа производства; изделия кожгалантерейные, текстильно-галантерейные; войлок, фетр и нетканые материалы; обувь; меха и меховые изделия; кожа и кожаные изделия; кожа искусственная.

Безопасность продукции легкой промышленности оценивается по следующим показателям:

- механическим (разрывная нагрузка, прочность крепления, гибкость, ударная прочность);
- химическим (предельно допустимое выделение вредных химических веществ в воздушную и (или) водную среду, перечень которых определяется в зависимости от химического состава материала и (или) назначения продукции);
- биологическим (гигроскопичность, воздухопроницаемость,

водонепроницаемость, напряженность электростатического поля, индекс токсичности или местно-раздражающее действие, устойчивость окраски).

Текстильные материалы, изделия из них, одежда характеризуются биологической и химической безопасностью, показатели которой устанавливаются в зависимости от их функционального назначения и сырьевого состава. В зависимости от назначения и площади контакта с телом человека одежда и изделия подразделяются на одежду и изделия первого, второго и третьего слоя.

К одежде и изделиям первого слоя относятся изделия, имеющие непосредственный контакт с кожей человека, такие, как нательное и постельное белье, корсетные и купальные изделия, летние головные уборы, чулочно-носочные изделия, платки носовые, платочно-шарфовые изделия и другие аналогичные изделия. К одежде и изделиям второго слоя относятся изделия, имеющие ограниченный контакт с кожей человека, такие, как платья, блузки, сорочки, бриджи, юбки, костюмы без подкладки, свитеры, джемперы, пуловеры, головные уборы (кроме летних), рукавицы, перчатки, варежки, чулочно-носочные изделия зимнего ассортимента и другие аналогичные изделия. К одежде и изделиям третьего слоя относятся изделия, предназначенные для надевания поверх одежды второго слоя, такие, как пальто, полупальто, куртки, плащи, костюмы на подкладке и другие аналогичные изделия.

Перечень контролируемых веществ определяют в зависимости от

химического состава материала и вида изделия:

в текстильных материалах, изделиях из них, одежде первого и второго слоев - в водной среде;

в текстильных материалах, изделиях из них, одежде третьего слоя, текстильно-галантерейных изделиях - в воздушной или водной среде.

Устойчивость окраски текстильных материалов к стирке и поту для одежды и изделий первого слоя должна быть не менее 4 баллов, к сухому трению - не менее 3 баллов. Устойчивость окраски текстильных материалов к стирке, поту и морской воде для купальных и аналогичных изделий должна быть не менее 4 баллов. Устойчивость окраски текстильных материалов к стирке, поту, сухому трению и дистиллированной воде для одежды и изделий второго и третьего слоев и изделий другого назначения должна быть не менее 3 баллов, в зависимости от нормируемых видов воздействия. При определении устойчивости окраски оценивается только закрашивание белого (смежного) материала.

Для материалов изделий, контактирующих с кожей человека, одежды первого и второго слоев, обуви домашней, летней и пляжной, а также внутренних слоев в иных видах обуви индекс токсичности, определяемый в водной среде, должен быть от 70 до 120 процентов включительно, в воздушной среде - от 80 до 120 процентов включительно или должно отсутствовать местное кожно-раздражающее действие. Интенсивность запаха продукции легкой промышленности и материалов, применяемых для ее производства, не должна превышать в естественных условиях 2 балла.

Маркировка продукции должна быть достоверной, читаемой и доступной для осмотра и идентификации. Маркировку наносят на изделие, этикетку, прикрепляемую к изделию или товарный ярлык, упаковку изделия, упаковку группы изделий или листок-вкладыш к продукции.

Маркировка должна содержать следующую обязательную информацию:

- наименование продукции;
- наименование страны-изготовителя;
- наименование изготовителя, или продавца или уполномоченного изготовителем лица;
- юридический адрес изготовителя, или продавца или уполномоченного изготовителем лица;
- размер изделия;
- состав сырья;
- товарный знак (при наличии);
- единый знак обращения продукции на рынке государств - членов Таможенного союза;
- гарантийные обязательства изготовителя (при необходимости);
- дату изготовления;
- номер партии продукции (при необходимости).

В зависимости от вида и назначения продукции легкой промышленности маркировка должна содержать следующую информацию:

- для одежды и изделий из текстильных материалов дополнительная информация должна содержать: вид и массовую долю (процентное содержание) натурального и химического сырья в материале верха и подкладки изделия. Отклонение фактического содержания сырья не должно превышать 5 процентов; модель; символы по уходу за изделием; инструкцию по особенностям ухода за изделием в процессе эксплуатации (при необходимости).

- для обуви дополнительная информация должна содержать: - модель и (или) артикул изделия; вид материала, использованного для изготовления верха, подкладки и низа обуви; инструкцию по уходу за обувью (при необходимости).

- для одежды и изделий из меха дополнительная информация должна содержать: вид меха и вид его обработки (крашенный или некрашенный); символы по уходу за изделием; инструкцию по уходу за изделием в процессе эксплуатации (при необходимости).

- для кожгалантерейных изделий дополнительная информация должна содержать: наименование материала верха; модель; указания по эксплуатации (при необходимости).

Не допускаются указания "экологически чистая", "ортопедическая" и другие аналогичные указания без соответствующих подтверждений.

Маркировка и информация должна быть представлена на русском языке или государственном языке государства - члена Таможенного союза, на территории которого данное изделие производится и реализуется потребителю. Для импортной продукции указывается наименование страны, где изготовлена продукция, наименование изготовителя и его юридический адрес указывать с использованием букв латинского алфавита.

Л.СЕРАЛНОВА,
Главный специалист отдела контроля за соблюдением требований технических регламентов Кызылординского городского управления санитарно-эпидемиологического контроля,
фото из открытых источников.

ТАМАҚТАН УЛАНУДЫҢ АЛДЫН АЛУ - ӘР ОТБАСЫНЫҢ МІНДЕТІ

Тамақтан улану - сапасыз немесе дұрыс сақталмаған тағамды тұтыну салдарынан туындайтын өтірік жағдай. Әсіресе жаз мезгілінде, ауа температурасы жоғарылаған кезде тағам тез бұзылып, бактериялар қарқынды көбейеді. Сондықтан тағам қауіпсіздігі - тек медицина саласының емес, әр азаматтың жауапкершілігін талап ететін мәселе.

Мамандардың айтуынша, тамақтан уланудың негізгі себептері - тағамды дұрыс сақтамау, жеткілікті термиялық өңдеуден өткізбеу, жеке гигиенаны сақтамау және жарамдылық мерзімі өткен өнімдерді пайдалану. Ет, сүт өнімдері, кремді кондитерлік тағамдар мен тез дайындалатын ас түрлері ерекше қауіп төндіреді.

Қазақстанда тағам қауіпсіздігі талаптары Еуразиялық экономикалық одақ аясында қабылданған ТР ТС 021/2011 құжаты арқылы реттеледі. Бұл регламент тағам өнімдерінің қауіпсіздігіне қойылатын міндетті талаптарды белгілейді. Ал санитарлық-эпидемиологиялық бақылауды Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрлігі жүзеге асырады.

Тамақтан уланудың негізгі белгілері: жүрек айну, құсу, іштің ауыруы, іш өту, дене қызуының көтерілуі, әлсіздік.

Мұндай белгілер байқалған жағдайда өздігінен ем қолданбай, дәрігерге жүгіну қажет.

Алдын алу жолдары

1. Жеке гигиена сақтау.

Тамақ дайындау алдында және тамақ ішер алдында қолды сабындап жуу - ең қарапайым әрі тиімді шара.

2. Тағамды дұрыс сақтау.

Тез бұзылатын өнімдерді тоназытқышта +2...+6°C температурада сақтау керек. Дайын тағамды бөлме температурасында ұзақ қалдыруға болмайды.

3. Термиялық өңдеу.

Ет пен балық толық піскен болуы тиіс. Шикі және дайын өнімдерді бір тақтайда тұрауға болмайды.

4. Жарамдылық мерзімін тексеру.

Сатып алу кезінде өнімнің шығарылған күні мен сақтау мерзіміне назар аудару қажет.

5. Көшедегі тағамнан сақ болу.

Рұқсат етілмеген орындарда сатылатын тағамдарды тұтыну қауіпті болуы мүмкін.

Тамақтан улану - көп жағдайда алдын алуға болатын жағдай. Ол үшін қарапайым санитарлық талаптарды сақтап, тағам сапасына жауапкершілікпен қарау жеткілікті.

Қауіпсіз тағам - мықты денсаулық кепілі. Әр отбасы осы қағиданы ұстанса, көптеген аурудың алдын алуға болады.

Г.САЙМБЕТОВА,
Жалағаш аудандық санитариялық-эпидемиологиялық бақылау Басқармасының басшысы,
ашық көздерден алынған фотосурет.

БЖЗҚ: 2025 ЖЫЛДЫҢ ҚОРЫТЫНДЫСЫ БОЙЫНША НЕГІЗГІ КӨРСЕТКІШТЕР ТҰРАҚТЫ ӨСІМ КӨРСЕТТІ

2026 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша қазақстандықтардың зейнетақы жинақтарының көлемі 25,97 трлн теңгеден асты. 12 айдағы өсім 3,18 трлн теңгеге немесе 13,9%-ға өсті. 2026 жылдың 1 қаңтарында міндетті зейнетақы жарналары (МЗЖ) есебінен қалыптасқан зейнетақы жинақтарының көлемі 24,48 трлн теңге. 12 айдағы өсімі - 11,9%. Міндетті кәсіптік зейнетақы жарналары (МКЗЖ) бойынша зейнетақы жинақтары - 726,58 млрд теңге, 12 айдағы өсім - 11,1%. Бір жыл ішіндегі ең үлкен өсім - 22,6% ерікті зейнетақы жарналары (ЕЗЖ) бойынша жинақтар көрсетті, олардың 2026 жылдың 1 қаңтарындағы жағдай бойынша көлемі 9,73 млрд теңге.

Салымшылардың (алушылардың) зейнетақы шоттарына 2024 жылғы 1 қаңтардан түсе бастаған жұмыс берушінің міндетті зейнетақы жарналары (ЖМЗЖ) 2026 жылдың 1 қаңтарына 760,15 млрд теңге болды.

Түсімдер

Зейнетақы жинақтарының көлемі зейнетақы жарналары мен инвестициялық кіріс түріндегі кіріс ағындары есебінен ұлғаяды. Бір жыл ішінде салымшылардың жеке және шартты зейнетақы шоттарына 3 251,67 млрд теңге түсті, өткен жылдың сәйкес кезеңіндегі көрсеткіштен 16,6%-ға (немесе 462,28 млрд теңгеге) артық. МЗЖ есебі жүргізілетін жеке зейнетақы шоттарына (ЖЗШ) 2025 жылдың басынан бастап 2026 жылғы 1 қаңтарға дейін 2 659,56 млрд теңге (өткен жылдың сәйкес кезеңімен салыстырғанда МЗЖ көлемі 8,9%-ға ұлғайды), МКЗЖ - 133,37 млрд теңге (өсім - 17,4%), ЕЗЖ - 2,32 млрд теңге түсті. 12 айдағы ЖМЗЖ есебінен жарналар 456,42 млрд теңгені құрады.

Төлемдер мен аударымдар

2025 жылы БЖЗҚ-дан жарналардың барлық түрлері бойынша жасалған төлемдер мен сақтандыру ұйымдарына аударымдар 2 051,05 млрд теңгені құрады. Бұл бытыр

жасалған төлемдер көлемінен 54,9% немесе 727,20 млрд теңгеге көп. Зейнет жасына толуына байланысты төлемдер жыл бойына 24,4% ұлғайып, 01.01.2026ж. 254,13 млрд теңгеге жетті. БЖЗҚ-дан зейнет жасына толуына байланысты кесте бойынша берілетін орташа айлық төлем - 35 970 теңге.

2025 жылы тұрғын үй жағдайларын жақсартуға және емделуге арналған біржолғы зейнетақы төлемдері (БЗТ) 1 254,57 млрд теңге, мұрагерлік бойынша 58,15 млрд теңге, ҚР-дан тыс жерге тұрақты тұруға кетуге байланысты 43,75 млрд теңге, мүгедектігі бар адамдарға - 3,10 млрд теңге, жерлеуге - 10,46 млрд теңге көлемінде төлем жасалды. Сақтандыру ұйымдарына 426,89 млрд теңге аударылды.

ЖЗШ саны

2026 жылдың 1 қаңтарындағы жағдай бойынша БЖЗҚ-дағы зейнетақы шоттарының жалпы саны - 18,24 млн. Бірлік (12 айдағы өсім - 1,06 млн бірлік немесе 6,2%). Бұл ретте салымшылардың (алушылардың) БЖЗҚ-дағы ЖЗШ саны 2026 жылдың 1 қаңтарына 12,72 млн бірлік болды. Оның ішінде: 11,30 млн - МЗЖ бойынша, 764,1 мыңы - МКЗЖ бойынша, 466,3 мыңы - ЕЗЖ есептелетін шоттар. Айта кетейік, МЗЖ есебі жүргізілетін шоттардың жалпы санына (11,30 млн бірлік) елден тысқары жерлерге тұрақты тұруға кеткен, бірақ жинақтарын алу үшін жүгінбеген алушылардың, мұрагерлері зейнетақы жинақтарын мұраға рәсімдемеген қайтыс болған салымшылардың, 2017 жылдан бастап зейнетақымен мемлекеттік қамсыздандырылуға толық ауыстырылған әскери қызметшілердің және шоттарына Қазақстан заңнамасына сәйкес жарналар түспеуі тиіс салымшылардың (алушылардың) басқа да санаттарының шоттары кіреді.

Сондай-ақ, халықаралық тәжірибеге сәйкес күнтізбелік жыл ішінде кемінде бір рет болса да жарна түскен ЖЗШ белсенді болып саналатынын айта кеткен жөн. Есепті кезеңнің қорытындысы бойынша МЗЖ түсетін белсенді ЖЗШ-ның нақты үлесі жарналар жүзеге асырылуы мүмкін және 2025 жылғы 1 қаңтарға дейін ашылған шоттарды және 2025 жылы ашылған жаңа шоттарды қамтитын 10,11 млн ЖЗШ-ның жалпы санынан 71,29% (7,21 млн шот) құрады.

БЖЗҚ-дағы ЖМЗЖ туралы мәліметтер ескерілетін шартты зейнетақы шоттарының саны - 5,51 млн бірлік.

Зейнетақы активтеріне қатысты барлық өзекті ақпарат epf.kz сайтындағы «Статистика және аналитика» бөлімінде орналастырылған.

«БЖЗҚ» АҚ баспасөз орталығы,
ашық көздерден алынған фотосурет.

ХАБАРЛАНДЫРУЛАР • ОБЪЯВЛЕНИЯ

«Құрылыс» АҚ 2026 жылдың 2 сәуір сағат 11:00-де Қызылорда облысы, Қызылорда Қаласы, Берке Хан Көшесі, 36Б мекен жайында мекеменің Рұқсат етілген шығарындылар нормативтерінің жобасы, қалдықтарды басқару бағдарламасы, өндірістік экологиялық бақылау бағдарламасы, табиғатты қорғау іс-шараларының жоспары бойынша ашық жиналыс нысанында қоғамдық тыңдаулар өткізетінін хабарлайды.

Географиялық координаттары: 44.84° с.е., 65.50° ш.б.
Жоспарланған қызметтің бастамашысы: "Құрылыс" АҚ, ЖСН 990640004048, ҚЫЗЫЛОРДА ҚАЛАСЫ, БЕРКЕ ХАН КӨШЕСІ, 36Б. Байланыс телефоны: тел: 87242221249, e-mail: beton-kz@yandex.ru

Жобаны әзірлеуші: «Сыр-Арал сараптама» ЖШС, ЖСН 101140013315 Қызылорда қаласы, Желтоқсан көшесі, 120, 8 (7242)230306, e-mail: sa-saraptama@mail.ru.
Онлайн қосылымға сілтеме:
https://us04web.zoom.us/j/5460619818?pwd=4UWwXLoAIVzAVml8Aml0GgZ3SsYBO.1
Конференция идентификаторы: 546 061 9818. Кіру коды: 123456
Жоба бойынша құжаттама ҰБД сайтында (ndbecology.gov.kz) және жергілікті атқарушы органның ресми интернет-ресурсында жарияланған: https://www.gov.kz/memleket/entities/kyzylorda-tabigat/activities/directions?lang=ru
Ескертулер мен ұсыныстар қоғамдық тыңдаулар басталғанға дейін 3 жұмыс күнінен кеміктірілмей prd@korda.gov.kz электрондық поштасына және ҰБД сайтында жолдануы қажет: ndbecology.gov.kz

АО «Курылыс» сообшцает, что 2 апреля 2026 года в 11:00 по адресу: Кызылординская область г. Кызылорда, ул. Берке хан, 36б состоится общественные слушания в форме открытого собрания по проектам: Проект нормативов допустимых выбросов, Программа управления отходами, Программа производственного экологического контроля, План природоохранных мероприятий.

Географические координаты: 44.84° с.ш., 65.50° в.д.
Инициатор намечаемой деятельности: АО «Курылыс», БИН 990640004048, г. Кызылорда, ул. Берке Хан, 36б, тел. 87242221249, e-mail: beton-kz@yandex.ru.
Разработчик проектной документации: ТОО «Сыр-Арал сараптама», БИН 101140013315, e-mail: sa-saraptama@mail.ru., тел.: 8 (7242)230306.

Ссылка на онлайн подключение:
https://us04web.zoom.us/j/5460619818?pwd=4UWwXLoAIVzAVml8Aml0GgZ3SsYBO.1
Идентификатор конференции: 546 061 9818. Код доступа: 123456

Документация по проекту размещена на сайте НБД (ndbecology.gov.kz.) и на официальном интернет-ресурсе местного исполнительного органа https://www.gov.kz/memleket/entities/kyzylorda-tabigat/activities/directions?lang=ru

Замечания и предложения принимаются не позднее 3 рабочих дней до начала слушаний по электронному адресу: prd@korda.gov.kz и на сайте НБД (ndbecology.gov.kz.).

«Кристалл Менеджмент» АҚ ҚР Экологиялық кодексінің 96 бабына сәйкес 14.04.2026 ж. 10:30-да Қызылорда облысы, Жалағаш ауданы, Жалағаш а.о., Желтоқсан к-сі, 7 (мәдениет үйі ғимаратында) "Кристалл Менеджмент" АҚ Қарақол кен орнын игеру жобасына ықтимал әсерлер туралы есеп бойынша ашық жиналыс түріндегі қоғамдық тыңдау өтетіндігін хабарлайды.

Қоғамдық тыңдаулар өткізу қағидаларының 1 тарау 8 тармағына сәйкес ұсыныстар мен ескертулерді жергілікті атқарушы орган қабылдайды: a.koszhanova@korda.gov.kz ақпараттық жүйе: https://ndbecology.gov.kz/
Zoom Конференция: https://us04web.zoom.us/j/73236301824?pwd=4wPVJSfMniFYfVdipJMRBRZKjhlQ9.1
Конференция идентификаторы: 732 3630 1824. Кіру коды: pdwe7K
Жергілікті атқарушы органның электрондық мекенжайы мен пошталық мекенжайы: Кызылорда облысының табиғи ресурстар және табиғатты пайдалануды реттеу басқармасы: prd@korda.gov.kz, a.koszhanova@korda.gov.kz
Кызылорда қаласы, Бейбарыс Султан көшесі, №1, тел: 8-(7242)-60-53-62.

Белгіленген қызметтің бастамашысы: «Кристалл Менеджмент» АҚ, Алматы қ-сы, Чайковский к-сі, 95. БИН 071240002008. Тел: +77013621320, e-mail: A.INOZEMTSEV@CRYSTAL-MANAGEMENT.KZ
Жобаны жасақтаушы: ИП «Сапаев Тимур Михайлович» 050063, ҚР, Алматы қ., Бостандық ауданы, Радостовца көшесі 158, оф.234. БИН 940208300432, тел. +77073888686, e-mail: t.sapayev@gmail.com
Қарақол кен орнының бұрыштық нүктелерінің координаттары: 1) 46°38'42.8831"N, 64°26'37.6008"E; 2) 46°39'33.5918"N, 64°28'19.9032"E; 3) 46°38'8.1510"N, 64°29'59.1238"E; 4) 46°35'51.0051"N, 64°29'59.0120"E.

АО «Кристалл Менеджмент» в соответствии с требованиями ст.96 Экологического Кодекса РК, сообщает, что 14.04.2026 года в 10:30 по адресу Кызылординская область, Жалағашский район, Жалағашский с.о., ул. Желтоқсан 7 (здание дом культуры), состоится общественные слушания в форме открытого собрания по проекту Отчет о возможных воздействиях к Проекту разработки месторождения Караколь АО «Кристалл Менеджмент».

Согласно прил.1 п.8 правил проведения общественных слушаний предложения и замечания принимает местный исполнительный орган: a.koszhanova@korda.gov.kz и информационная система: https://ndbecology.gov.kz/
Zoom Конференция: https://us04web.zoom.us/j/73236301824?pwd=4wPVJSfMniFYfVdipJMRBRZKjhlQ9.1
Идентификатор конференции: 732 3630 1824. Код доступа: pdwe7K

Электронный адрес и почтовый адрес местного исполнительного органа: Управление природных ресурсов и регулирования природопользования Кызылординской области: prd@korda.gov.kz, a.koszhanova@korda.gov.kz г.Кызылорда, улица Бейбарыс Султан, №1, тел: 8-(7242)-60-53-62.

Инициатор намечаемой деятельности: АО «Кристалл Менеджмент», г. Алматы, ул. Чайковского, 95. БИН 071240002008. Тел: +77013621320, e-mail: A.INOZEMTSEV@CRYSTAL-MANAGEMENT.KZ
Исполнитель: ИП «Сапаев Тимур Михайлович» 050063, Республика Казахстан, г. Алматы, Бостандыкский район, ул. Радостовца 158, оф.234. БИН 940208300432, тел. +77073888686, e-mail: t.sapayev@gmail.com
Географические координаты контура участка недр месторождения Караколь:
1) 46°38'42.8831"N, 64°26'37.6008"E; 2) 46°39'33.5918"N, 64°28'19.9032"E; 3) 46°38'8.1510"N, 64°29'59.1238"E; 4) 46°35'51.0051"N, 64°29'59.0120"E.

«CAPITAL RESOURCES» ЖШС ҚР Экологиялық кодексінің 96 бабына сәйкес 03.04.2026 ж. 10:00-де Қызылорда облысы, Сырдария ауданы, Теренөзек а.о., Теренөзек а., Қонаев к-сі, 8 ғимаратында "Capital Resources" ЖШС Қызылорда облысының Сырдария ауданында орналасқан Қарақан кен орнын сынамалық пайдалану жобасына ықтимал әсерлер туралы есеп бойынша ашық жиналыс түріндегі қоғамдық тыңдау өтетіндігін хабарлайды.

Қоғамдық тыңдаулар өткізу қағидаларының 1 тарау 8 тармағына сәйкес ұсыныстар мен ескертулерді жергілікті атқарушы орган қабылдайды: prd@korda.gov.kz, a.koszhanova@korda.gov.kz ақпараттық жүйе: https://ndbecology.gov.kz/
Zoom Конференция: https://us04web.zoom.us/j/77554276376?pwd=99LzHrREGSfZrTLMJ7a6QzokoQg01.1
Конференция идентификаторы: 775 5427 6376. Кіру коды: 0GcZc1

Жергілікті атқарушы органның электрондық мекенжайы мен пошталық мекенжайы: Кызылорда облысының табиғи ресурстар және табиғатты пайдалануды реттеу Басқармасы: prd@korda.gov.kz, a.koszhanova@korda.gov.kz
Кызылорда қаласы, Бейбарыс Султан көшесі, №1, тел: 8-(7242)-60-53-62.

Белгіленген қызметтің бастамашысы: "CAPITAL RESOURCES" ЖШС 050060, Қазақстан Республикасы, Алматы қ., Бостандық ауданы, Жароков көшесі, № 272Б үй
БИН 211040011111. Тел.+77010329916, e-mail: admin@capitalresources.kz
Жобаны жасақтаушы: ИП «Сапаев Тимур Михайлович» 050063, ҚР, Алматы қ., Бостандық ауданы, Радостовца көшесі 158, оф.234. БИН 940208300432, тел. +77073888686, e-mail: t.sapayev@gmail.com
Бұрыштық нүктелердің координаттары: с.ш. 45° 00' 00", в.д. 65° 05' 00"; с.ш. 45° 53' 08", в.д. 65° 04' 58"; с.ш. 45° 50' 59", в.д. 65° 07' 30"; с.ш. 45° 51' 10", в.д. 65° 08' 35"; с.ш. 45° 53' 10", в.д. 65° 09' 45"; с.ш. 45° 54' 43", в.д. 65° 11' 00"; с.ш. 45° 54' 29", в.д. 65° 11' 42"; с.ш. 45° 51' 43", в.д. 65° 12' 16"; с.ш. 45° 51' 48", в.д. 65° 18' 20"; с.ш. 45° 50' 00", в.д. 65° 18' 20".

ТОО «CAPITAL RESOURCES» в соответствии с требованиями ст.96 Экологического Кодекса РК, сообщает, что 03.04.2026 года в 10:00 по адресу Кызылординская область, Сырдарьинский район, Теренөзекский с.о., с.Теренөзек, ул. Кунаева 8 состоится общественные слушания в форме открытого собрания по проекту Отчет о возможных воздействиях к Проекту пробной эксплуатации месторождения Карақан, расположенного в Сырдарьинском районе Кызылординской области ТОО «Capital Resources».

Согласно прил.1 п.8 правил проведения общественных слушаний предложения и замечания принимает местный исполнительный орган: prd@korda.gov.kz, a.koszhanova@korda.gov.kz и информационная система: https://ndbecology.gov.kz/
Zoom Конференция: https://us04web.zoom.us/j/77554276376?pwd=99LzHrREGSfZrTLMJ7a6QzokoQg01.1
Идентификатор конференции: 775 5427 6376. Код доступа: 0GcZc1

Электронный адрес и почтовый адрес местного исполнительного органа: Управление природных ресурсов и регулирования природопользования Кызылординской области: prd@korda.gov.kz, a.koszhanova@korda.gov.kz г. Кызылорда, улица Бейбарыс Султан, №1, тел: 8-(7242)-60-53-62.

Инициатор намечаемой деятельности: ТОО «CAPITAL RESOURCES» 050060, Республика Казахстан, г. Алматы, Бостандыкский район, ул. Радостовца 158, оф.234. БИН 940208300432, тел. +77073888686, e-mail: t.sapayev@gmail.com
Исполнитель: ИП «Сапаев Тимур Михайлович» 050063, Республика Казахстан, г. Алматы, Бостандыкский район, ул. Радостовца 158, оф.234. БИН 940208300432, тел. +77073888686, e-mail: t.sapayev@gmail.com
Координаты границ геологического отвода оператора по угловым точкам: с.ш. 45° 00' 00", в.д. 65° 05' 00"; с.ш. 45° 53' 08", в.д. 65° 04' 58"; с.ш. 45° 50' 59", в.д. 65° 07' 30"; с.ш. 45° 51' 10", в.д. 65° 08' 35"; с.ш. 45° 53' 10", в.д. 65° 09' 45"; с.ш. 45° 54' 43", в.д. 65° 11' 00"; с.ш. 45° 54' 29", в.д. 65° 11' 42"; с.ш. 45° 51' 43", в.д. 65° 12' 16"; с.ш. 45° 51' 48", в.д. 65° 18' 20"; с.ш. 45° 50' 00", в.д. 65° 18' 20".

ИНВЕСТИРОВАНИЕ ПЕНСИОННЫХ АКТИВОВ: СОХРАННОСТЬ И РЕАЛЬНАЯ ДОХОДНОСТЬ В ДОЛГОСРОЧНОЙ ПЕРСПЕКТИВЕ

На сайте epf.kz представлен отчет об управлении пенсионными активами НБРК и УИП по состоянию на 1 января 2026 года

АО «ЕНПФ» (далее - ЕНПФ) представляет отчет об управлении пенсионными активами Национальным Банком Республики Казахстан (далее - НБРК) и управляющими инвестиционным портфелем (далее - УИП) на сайте epf.kz в разделе «Статистика и аналитика - Инвестиционное управление пенсионными активами».

Общий объем пенсионных активов на 1 января 2026 года под управлением НБРК и УИП составил 25 948,09 млрд тенге. По состоянию на эту дату пенсионные активы ЕНПФ, находящиеся в доверительном управлении НБРК, сформированные за счет обязательных пенсионных взносов (далее - ОПВ), обязательных профессиональных пенсионных взносов (далее - ОППВ), добровольных пенсионных взносов (далее - ДПВ), составили порядка 25 103,96 млрд тенге. Объем пенсионных активов, сформированных за счет обязательных пенсионных взносов работодателя (далее - ОПВР), находящихся в доверительном управлении НБРК, - 755,58 млрд тенге. Пенсионные активы под управлением УИП составили более 88,55 млрд тенге.

Инвестиционный портфель пенсионных активов под управлением НБРК

Национальный Банк, как доверительный управляющий пенсионными активами ЕНПФ, проводит сбалансированную инвестиционную политику: инвестирует в различные виды финансовых инструментов по валютам, странам, секторам и эмитентам.

Основные направления инвестирования пенсионных активов, сформированных за счет ОПВ, ОППВ, ДПВ, на 1 января 2026 года выглядят следующим образом: государственные ценные бумаги Министерства финансов РК - 43,51%, облигации квазигосударственных компаний - 9,45%, депозиты НБРК - 4,45%, облигации банков второго уровня Республики Казахстан - 2,48%, ГЦБ иностранных государств - 2,12%, акции и депозитарные расписки эмитентов РК - 1,93%, МФО - 1,24%. Инвестиционный портфель в разрезе валют, в которые номинированы финансовые инструменты, приобретенные за счет ОПВ, ОППВ, ДПВ, по состоянию на 1 января 2026 г. выглядит так: инвестиции в национальной валюте - 59,04%, в долларах США - 40,96% портфеля пенсионных активов. Из анализа структуры полученного дохода следует, что доход в виде вознаграждения по ценным бумагам, в том числе по размещенным вкладам и операциям «обратное РЕПО» составил 1 981,23 млрд тенге, доход по активам, находящимся во внешнем управлении, в том числе с учетом курсовой переоценки - 451,35 млрд тенге, прочие доходы - 6,14 млрд тенге. Рыночная переоценка ценных бумаг, иностранной валюты, за исключением активов во внешнем управлении, сложилась отрицательной. В результате инвестиционной деятельности, а также вследствие волатильности курсов иностранных валют и изменения рыночной стоимости финансовых инструментов размер начисленного инвестиционного дохода за 2025 год составил 1,77 трлн тенге, доходность пенсионных активов ЕНПФ, распределенная на счета вкладчиков (получателей), за 2025 год составила 7,43%.

Направления инвестирования ОПВР на 1 января 2026 года выглядят следующим образом: государственные ценные бумаги Министерства финансов РК - 89,96%, депозиты НБРК - 7,26%, операции РЕПО - 2,77%, денежные средства на инвестиционных счетах - 0,01%.

Инвестиционный портфель за счет ОПВР включает только финансовые инструменты, номинированные в национальной валюте. Доход в виде вознаграждения по ценным бумагам, в том числе по размещенным вкладам и операциям «обратное РЕПО» составил 67,47 млрд тенге. Рыночная переоценка ценных бумаг, сложилась отрицательной.

Размер начисленного инвестиционного дохода по ОПВР за 2025 год составил 45,35 млрд тенге, доходность за данный период составила 5,11%.

Напомним, что пенсионные накопления - долгосрочные инвестиции. Поэтому анализировать размер инвестиционного дохода целесообразно за период не менее одного года. В отдельные периоды может наблюдаться снижение доходности вследствие волатильности курсов иностранных валют, изменения рыночной стоимости финансовых инструментов, а также влияния инфляции. Диверсификация инвестиционного портфеля, когда доход по одним инструментам перекрывает временные убытки по другим, обеспечивает сохранность и устойчивую доходность пенсионных сбережений в долгосрочной перспективе. Так, инвестиционный доход в динамике за последние 3 года показывает стабильный рост, доходность пенсионных активов превышает уровень инфляции.

Подробная структура инвестиционного портфеля финансовых инструментов под управлением НБРК с указанием эмитентов и обзор инвестиционной деятельности размещены на официальном сайте ЕНПФ. Также на сайте epf.kz размещена информация о структуре портфеля по пенсионным активам, сформированным за счет ОПВР.

Управляющие инвестиционным портфелем

Общий объем пенсионных активов, находящихся под управлением УИП, составляет более 88,55 млрд тенге.

По состоянию на 01.01.2026г. пенсионные активы, находящиеся в доверительном управлении АО «Alatau City Invest», составили 14,93 млрд тенге.

Основные инвестиции компании: пан Exchange Traded Funds (ETF) - 26,23%, ГЦБ МФ РК - 15,62%, облигации банков второго уровня РК - 13,89%, корпоративные облигации эмитентов РК - 10,56%, облигации квазигосударственных организаций РК - 10,39%, РЕПО - 6,75%, корпоративные облигации иностранных эмитентов - 5,55%, МФО - 4,89%, ГЦБ иностранных государств - 2,25%. Отметим, что 67,08% портфеля представлено в тенге, 31,74% - в долларах США, 1,17% - в других валютах. Доходность пенсионных активов ЕНПФ за 2025 год, распределенная на счета вкладчиков (получателей), составила 11,22%. Подробная структура инвестиционного портфеля финансовых инструментов под управлением АО «Alatau City Invest» с указанием эмитентов представлена на сайте ЕНПФ. По состоянию на 01.01.2026г. пенсионные активы, находящиеся в доверительном управлении АО «Halyk Global Markets», составили 8,14 млрд тенге.

Основные инвестиции в структуре портфеля таковы: облигации МФО - 20,71%, обратное РЕПО (не более 90 календарных дней) - 18,02%, облигации банков второго уровня РК - 14,58%, государственные ценные бумаги Министерства финансов РК - 14,56%, облигации квазигосударственных организаций РК - 10,17%, долевые инструменты иностранных эмитентов (Пан ETF) - 7,92%, акции и депозитарные расписки, выпущенные организациями Республики Казахстан - 4,93%, корпоративные облигации организаций РК - 4,12%. Инвестиции в национальной валюте составили 62,66% портфеля, в долларах США - 37,34%.

Доходность пенсионных активов ЕНПФ за 2025 год, распределенная на счета вкладчиков (получателей), составила 9,45%. Подробная структура инвестиционного портфеля финансовых инструментов под управлением АО «Halyk Global Markets» с указанием эмитентов представлена на сайте ЕНПФ. По состоянию на 01.01.2026г. пенсионные активы ЕНПФ, находящиеся в доверительном управлении АО «BCC Invest», составили 10,65 млрд тенге.

Основные направления инвестиций: облигации БВУ РК - 25,31%, ГЦБ МФ РК - 19,41%, облигации квазигосударственных организаций РК - 16,55%, корпоративные облигации эмитентов-резидентов РК - 12,03%, ГЦБ иностранных государств - 9,36%, корпоративные облигации иностранных эмитентов - 8,24%, РЕПО - 5,94%. Инвестиции в национальной валюте составили 65,43% портфеля, в долларах США - 34,57%.

Доходность пенсионных активов ЕНПФ за 2025 год, распределенная на счета вкладчиков (получателей), составила 9,93%. Подробная структура инвестиционного портфеля финансовых инструментов под управлением АО «BCC Invest» с указанием эмитентов представлена на сайте ЕНПФ.

По состоянию на 01.01.2026г. пенсионные активы ЕНПФ, находящиеся в доверительном управлении АО «Сентрас Секьюритиз», составили 4,44 млрд тенге.

В облигации квазигосударственных организаций РК инвестировано 25,59%, РЕПО - 20,97%, облигации БВУ РК - 13,85%, корпоративные облигации эмитентов РК - 12,78%, ГЦБ МФ РК - 11,64%, государственные облигации США - 5,78%, акции и депозитарные расписки эмитентов-резидентов РК - 3,23%, акции и депозитарные расписки иностранных эмитентов - 2,56%.

Инвестиции в национальной валюте составили 71,64% портфеля, в долларах США - 28,36%.

Доходность пенсионных активов ЕНПФ за 2025 год, распределенная на счета вкладчиков (получателей), составила 14,66%.

Подробная структура инвестиционного портфеля финансовых инструментов под управлением АО «Сентрас Секьюритиз» с указанием эмитентов представлена на сайте ЕНПФ. По состоянию на 01.01.2026 года пенсионные активы, находящиеся в доверительном управлении АО «ДО Народного Банка Казахстана» («Halyk Finance»), составили 50,39 млрд тенге.

Основные инвестиции в структуре портфеля выглядят так: ГЦБ МФ РК - 18,89%, обратное РЕПО (не более 90 календарных дней) - 15,03%, облигации банков второго уровня РК - 14,75%, МФО - 13,15%, корпоративные облигации иностранных эмитентов - 6,98%, корпоративные облигации эмитентов РК - 5,90%, облигации квазигосударственных организаций РК - 5,44%, пан Exchange Traded Funds (ETF) - 4,90%, акции и депозитарные расписки иностранных эмитентов - 8,21%, акции и депозитарные расписки эмитентов РК - 2,37%.

В инструменты в национальной валюте инвестировано 60,40% портфеля, в долларах США - 39,60%.

Доходность пенсионных активов ЕНПФ за 2025 год, распределенная на счета вкладчиков (получателей), составила 8,32%. Подробная структура инвестиционного портфеля финансовых инструментов под управлением АО «ДО Народного Банка Казахстана» («Halyk Finance») с указанием эмитентов представлена на сайте ЕНПФ.

Напомним, что с 1 июля 2023 г. вкладчики могут передать в доверительное управление не более 50% пенсионных накоплений за счет обязательных пенсионных взносов (ОПВ) и обязательных профессиональных пенсионных взносов (ОППВ) без учета порога минимальной достаточности управляющим инвестиционным портфелем (УИП), выбрав такую компанию самостоятельно. Вкладчики, у которых есть добровольные пенсионные накопления, могут передать их в УИП в объеме 100%.

Пресс-центр АО «ЕНПФ».

ҚОРҚОРДЫҢ ЗИЯНЫ ТУРАЛЫ

Соңғы жылдары жастар арасында қорқор (кальян, шаша) шегу кеңінен тарайды. Көпшілік оны темекіге қарағанда «жеңіл» немесе «қауіпсіз» деп ойлайды. Себебі түтін судан өтеді, иісі жағымды, дәмі тәтті болады. Алайда медициналық зерттеулер қорқордың да адам ағзасына өте зиян екенін дәлелдеді. Түтін судан өткенмен, улы заттар толық тазаланбайды.

Қорқордың ағзаға зияны ең бірінші никотинге тәуелділік қорқор құрамындағы темекіде никотин бар. Никотин - есірткіге ұқсас тәуелділік туғызатын зат. 1 сағаттық қорқор шегу кейде бір қорап темекі шеккенмен шамалас никотин түсуіне әкеледі.

Нәтижесінде тәуелділік қалыптасады, жүйке жүйесі бұзылады және ашушаңдық, ұйқысыздық пайда болады.

Улы газдар (көміртекті тотығы - CO)
Қорқорда темекі ғана емес, көмір де жанады сол көмірден- көміртекті тотығы ауыр металдар улы шайырлар бөлінеді. Көміртекті тотығы қанға оттегінің түсуін азайтады. Оның салдарынан бас айналу, әлсіздік, есінен тану, ауыр жағдайда - улану белгілері болады. Кейде қорқордан улану жабық бөлмеде отырған адамдарда жиі кездеседі.

Өкпе және жүрек-қан тамыры аурулары
Қорқор түтіні өкпеге тікелей әсер етеді оның салдарынан созылмалы бронхит, демікпе (астма), өкпе қабынуы, өкпе обыры (рак) ауруы туындауы ықтимал. Сонымен қатар қан қысымы көтеріліп, жүрек соғысы жиілейді, инфаркт қауіпі артуы мүмкін.

Жұқпалы аурулардың таралуы
Қорқор көбіне бірнеше адамға ортақ мундштукпен (ауыздықпен) беріледі. Ауыздықты бірнеше адам пайдалану кезінде туберкулез, герпес, тұмау, әртүрлі вирустар, ауыз қуысы саңырауқұлақтары пайда болады.

Сондықтан қорқор - тек химиялық емес, биологиялық қауіп көзі болып табылады.

Жасөспірімдерге ерекше зиян
Жас ағза әлі толық қалыптаспағандықтан өсіп келе жатырған жасөспірімдер үшін мидың дамуы баяулап, есте сақтау қабілеті нашарлап оқу қабілеті төмендейді және гормондық жүйе бұзылады.

Қорқор - темекіге қауіпсіз балама емес. Түтін судан өтсе де, құрамындағы никотин, көміртекті тотығы және улы заттар адам денсаулығына ауыр зиян келтіреді. Сонымен қатар ол жұқпалы аурулардың таралу қауіпін арттырады. Сондықтан ең дұрыс шешім - қорқордан мүлде бас тарту және салауатты өмір салтын ұстану қажет.

Г.Т.МДУАРОВА,
Қазалы аудандық СЭББ бөлім басшысы,
ашық көздерден алынған фотосурет.

ВОДОРОД ПРОТИВ СМОГА: КАЗАХСТАНСКИЕ УЧЁНЫЕ РАЗРАБАТЫВАЮТ НОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ

Учёные Восточно-Казахстанского технического университета намерены минимизировать влияние промышленных гигантов на экологию, передает «24KZ». Они планируют использовать водород вместо углерода в процессе восстановления титана и бериллия. Разработчики присоединились к международной исследовательской программе Horizon Европейского Союза. Научные сотрудники вуза попытаются добиться, чтобы в ходе производства редких металлов в воздух попадали не оксиды углерода, а чистый пар. Для Усть-Каменогорска это особенно актуально. В областном центре расположены два крупных завода, которые специализируются на выпуске титана и бериллия. А воздух в городе по итогам января признан «Казгидрометом» одним из самых загрязнённых в республике.

Айбар Кизатов, научный сотрудник Восточно-Казахстанского технического университета:

- Это будут лабораторные исследования. В мире в промышленном масштабе такого ещё никто не использует. Основная цель Horizon - разработка новых технологий, поддержка исследований, которые улучшают технологии, делают их устойчивыми и укрепляют международные отношения.

По материалам www.24.kz, фото orga.kz.

ТҰМАУДАН САҚТАНАЙЫҚ!

Жедел респираторлық вирусты жұқпалар мен тұмау - жоғарғы тыныс жолдарының жұқпалы жедел вирустық ауруы. Тұмау жұқпасының таратушы көзі-науқас адам. Тұмау вирустары адамның тыныс жолдарында, мұрын қуысында, өңешінде өсіп-өніп көбейеді. Қоздырғыштар ауа арқылы тез тарайды, науқас адамнан сау адамға жөтелгенде, түшкіргенде, сөйлескенде, сонымен қатар науқас адамның пайдаланған заттары (ыдысы, сүлгісі, кол орамалы, кітабы, есік тұтқасы және т.б.) арқылы жұғады.

Аурудың жасырын кезеңі өте қысқа. Вирус ағзаға түскен кезден бастап, аурудың алғашқы белгілері білінгенге дейін 24-48 сағат қана өтеді. Тұмау басталғаннан кейін 3-4 тәулік ішінде аса қауіпті әрі жұқпалы болады.

Тұмаудың негізгі белгілері: ауру шұғыл басталады, дене қызуы 39 градусқа және одан да жоғары көтеріледі, дене түршігіп, бас және бұлшық еттер ауырады, жалпы әлсіздік, көзі жасаурап, қызарады.

Аурудың қауіптілігі аурудан кейінгі асқынуды жағдайлары. Сонымен қатар тұмау ауруы 2 жасқа дейінгі балалар, қарттар, созылмалы аурумен ауыратын науқастар арасында ауыр түрде өтеді. Ал екіқабат әйелдің тұмаумен ауруы өте қауіпті.

Тұмау ауруынан сақтанудың ең тиімді шараларының бірі- тұмау ауруына қарсы вакцина ектіру. Тұмаудың өріс алуы кезеңі алдында халықтың неғұрлым осал топтарына (60 жастан асқан адамдар, созылмалы өкпе, жүрек-қан тамыры аурулары, иммундық жетіспеушілігі бар ересектер мен балалар, әлсіз және жиі ауыратын балалар, жүкті әйелдер) және медицина қызметкерлеріне тұмауға қарсы егу шарасы жүргізіледі. Тұмауға қарсы егілгендер арасында ауру жеңіл өтеді, асқынуды мен өлім-жітім жағдайлары азаяды.

Сонымен қатар науқас және оны қоршаған адамдар тұмаудың жұғу жолдарының ең қарапайым алдын алу шараларын білуі тиіс. Науқасқа күтім жүргізгенде маска тағу, қолды жиі жуу, бөлек сүлгі пайдалануды қадағалау және науқас жатқан бөлмені желдетіп, ылғалды тазалау жұмыстарын жүргізу маңызды.

Өздеріңізге жақын адамдарға қауіп тудырмаңыз. Ауырып тұрсаңыздар балалары, екіқабат әйелдері, қарт кісілері бар үйлерге, көпшілік жиналатын орындарға бармауға тырысыңыз.

Сырттанушылықтың көтерілу кезеңінде мектепке дейінгі балалар ұйымдарына, мектептерге, мектеп интернаттарына тұмаумен ауырған балалар мен қызметкерлері арасында бақылауды күшейтіп, оқшаулау және балабақшаларда таңертеңгілік балалардың мұрын - жұтқыншақ аймағын қарап, дене қызуын өлшеу, ауырған балалар мен ересектерді дереу оқшаулауды қамтамасыз ету, ойын-сауық және көпшілік іс шараларды шектеу, сынып бөлмелерін әр сабақтан кейін желдету және күнделікті ылғалды тазалық жұмыстарының сапасын және жиілігін арттыруы қадағалануы тиіс.

Тұмаудың алғашқы белгілері пайда болған кезде үйде калып, дереу дәрігер шақыртыңыз.

С.ШУКИРАЛИЕВА,

Қазалы аудандық санитариялық-эпидемиологиялық бақылау Басқармасының бөлім бас маманы, ашық көздерден алынған фотосурет.

АДАМ ПАПИЛЛОМА ВИРУСЫ

Тері мен шырышты қабаттардың эпителийіне әсер ететін өте кең таралған вирустар тобы. Оның 14 түрі онкогенді, яғни онкологиялық аурулардың дамуына әкеледі.

Көптеген адамдарды АПВ алаңдатпайды, бірақ кейбір папилломавирустар сүйелдерге немесе қатерлі ісікке әкелуі мүмкін. Жатыр мойны обырының дамуы әйелдің адам папилломавирусын жұқтыруымен байланысты, бұл туралы көптеген ғылыми дәлелдер бар. Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымының мәліметі бойынша, 95% - дан астам жағдайда жатыр мойны обырын (ЖМО) адам папилломавирусы (АПВ) тудырады. Жатыр мойны обырының 70%-ы АПВ-ның екі түрлі вирус штамдарынан туындайды.

АПВ бар әйелдерде жатыр мойны обырының даму ықтималдығы 6 есе жоғары.

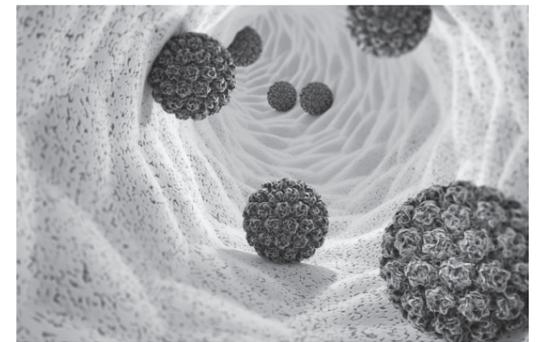
Әлемде жыл сайын 600 мың әйелде ЖМО анықталады және одан 340 мың әйел қайтыс болады, ал Қазақстанда жатыр мойны обырының 1600-ге жуық жаңа жағдайы тіркеледі, бұл аурудан 500-ден астам әйел қайтыс болады.

Қазақстанда жатыр мойны обыры сүт безі обырынан кейінгі әйелдерде онкологиялық аурулардың таралуы бойынша екінші орында тұр.

Папиллома вирусы адамнан адамға тұрмыстық байланыс және жыныстық қатынас арқылы берілуі мүмкін.

Елімізде 2024 жылдың 3 тоқсанынан бастап қыздарды вакцинациялау жоспарланып, адам папилломавирусына (АПВ) қарсы Вакцина Ұлттық егу күнтізбесіне енгізіліп, вакцинация 11 жастағы қыздарға ата-анасының келісімімен алғаннан кейін жүргізіліп отыр. Бұл жас Дүние жүзілік денсаулық ұйымы онкологтардың ұсыныстарына сәйкес таңдалды, себебі 11-14 жас аралығындағы иммундау ересек жасқа қарағанда тиімді, себебі тұрақты иммунитет қалыптасады.

Әлемде бұл вакцинаға сұраныс өте жоғары. Бүгінгі таңда біршама ел ұлттық вакцинация күнтізбесіне осы вакцинацияны енгізді (соның ішінде Австралия, Бельгия,

Канада, Германия, Жапония, Бразилия, Жаңа Зеландия, Норвегия, Швеция, Испания, Швейцария, Ұлыбритания және АҚШ). Орталық Азия елдері бойынша, көршілес Өзбекстан, Қырғыз Республикасы, Түрікменстан АПВ қарсы вакцинацияны енгізген.

Ең тиімді қорғану әдісі - вакцинация. Вакцинамен қорғануға болатын - жалғыз қатерлі ісік түрі - бұл жатыр мойны обыры.

Құрметті Ата-ана, қыздарыңыздың амандығы үшін, жатыр мойны обыры ауруын алдын алу үшін қыздарыңызға вакцина салуға шақырамыз!

Қ.ОМАРОВА,
Сырдария аудандық санитариялық-эпидемиологиялық бақылау Басқармасының басшысы,
ашық көздерден алынған фотосурет.

СЫБАЙЛАС ЖЕМҚОРЛЫҚПЕН КҮРЕС!

Сыбайлас жемқорлық - бұл жеке пайда табу мақсатында қызметтік өкілеттікті асыра пайдалану. Ол пара алу, бюджет қаражатын жымқыру, билікті теріс пайдалану сияқты әрекеттер арқылы көрінеді. Сыбайлас жемқорлық қоғамдағы әділдікті әлсіретіп, экономикалық дамуды тежейді. Бұл құбылыстың ең қауіпті жағы - халықтың мемлекетке деген сенімін төмендетуі. Заң үстемдігі бұзылып, шешімдер адалдыққа емес, жеке мүддеге негізделеді. Соның

салдарынан білім беру, денсаулық сақтау және әлеуметтік салалар зардап шегеді. Сыбайлас жемқорлықпен күресу үшін ашықтықты арттыру, кінәлілерді қатаң жазалау және қоғамда адалдық мәдениетін қалыптастыру қажет. Тек осылай ғана әділ және дамыған қоғам құруға болады.

Арал ауданы бойынша МКБ.

ЕНПФ ИНФОРМИРУЕТ О ПЛАНИРУЕМОМ РАСТОРЖЕНИИ ДОГОВОРА О ДОВЕРИТЕЛЬНОМ УПРАВЛЕНИИ ПЕНСИОННЫМИ АКТИВАМИ С АО «HALYK GLOBAL MARKETS»

АО «Единый накопительный пенсионный фонд» (далее - ЕНПФ, Фонд) информирует о получении 30 декабря 2025 года уведомления от управляющего инвестиционным портфелем АО «HalYk Global Markets» (дочерняя организация АО «Народный Банк Казахстана») (далее - УИП) о планируемом расторжении Договора о доверительном управлении пенсионными активами, заключенного между ЕНПФ и УИП № 17/6/18-02-21/П от 18 февраля 2021 года (далее - Договор), по инициативе УИП.

Уведомление направлено в соответствии с требованиями законодательства, согласно которым Договор может быть расторгнут по инициативе УИП по истечении не менее одного полного календарного года со дня его заключения. Под полным календарным годом в данном случае понимается период с 1 января по 31 декабря 2026 года включительно.

УИП в случае расторжения Договора по своей инициативе уведомляет уполномоченный орган, ЕНПФ и кастодиана, осуществляющего учет и хранение пенсионных активов, о расторжении Договора не позднее одного календарного года до планируемой даты его расторжения и одновременно размещает соответствующее объявление на своем корпоративном интернет-ресурсе. При наличии такого уведомления ЕНПФ не принимает новые заявления вкладчиков о переводе пенсионных активов в управление УИП.

УИП возвращает в полном объеме пенсионные активы, находящиеся в доверительном управлении, в виде денег в доверительное управление Национальному Банку Республики Казахстан (далее - НБРК). УИП возмещает в полном объеме отрицательную разницу, если таковая

возникнет, между номинальной доходностью пенсионных активов, полученной УИП, и минимальным значением пенсионных активов, сложившихся на 1 января года, следующего за полным календарным годом, в котором УИП осуществлял управление пенсионными активами, то есть в данном случае на 1 января 2027 года.

В течение 5 рабочих дней после даты возникновения отрицательной разницы, если таковая возникнет, ИП возвращает пенсионные активы на кастодиальный счет ЕНПФ в НБРК на основании акта приема-передачи пенсионных активов.

Таким образом, действующий порядок гарантирует сохранность пенсионных накоплений вкладчиков, обеспечивает их возврат под управление НБРК и исключает любые финансовые риски для участников пенсионной системы. При этом все ранее переданные УИП пенсионные накопления продолжают находиться в управлении АО «HalYk Global Markets» на действующих условиях до момента передачи их в управление НБРК. УИП обязан в полном объеме исполнять свои обязательства по Договору до его прекращения, включая соблюдение утвержденного инвестиционной стратегии, требований по сохранности активов и отчетности.

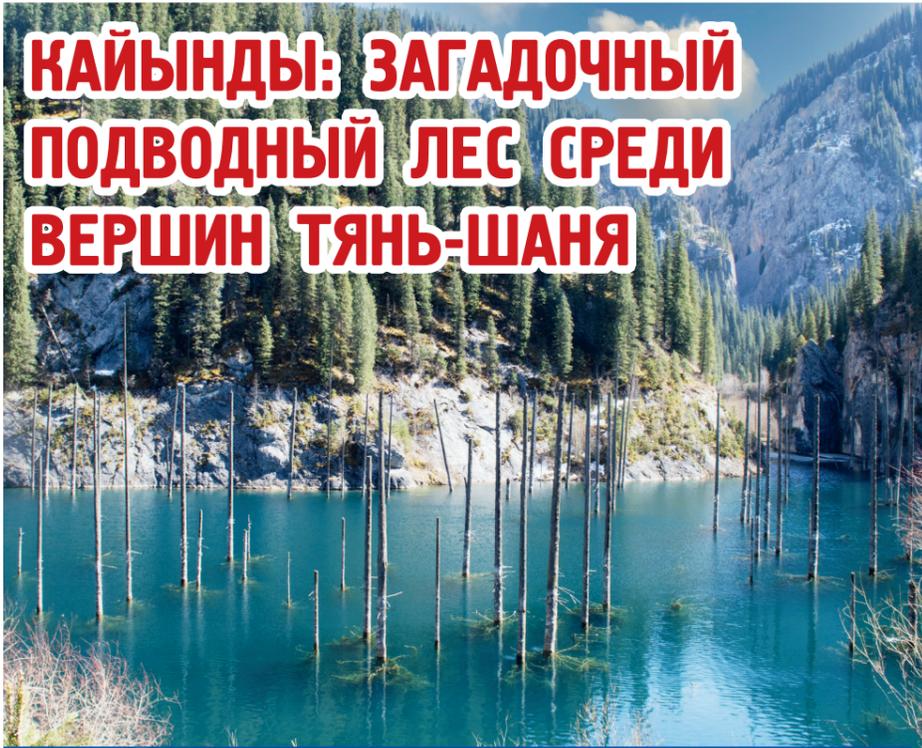
Вместе с тем информируем, что вкладчики вправе (не ранее чем через один год с даты передачи пенсионных накоплений в доверительное управление УИП) осуществить передачу пенсионных накоплений в доверительное управление НБРК или другому УИП, критерий формирования инвестиционного портфеля которого соответствует возрасту вкладчика.

Пресс-центр АО «ЕНПФ».

ЭКОЖАҒАЛЫҚТАР

ЭКОНОВОСТИ

КАЙЫНДЫ: ЗАГАДОЧНЫЙ ПОДВОДНЫЙ ЛЕС СРЕДИ ВЕРШИН ТЯНЬ-ШАНЯ

Озеро Кайынды в горах Тянь-Шаня в Казахстане - уникальный природный феномен, возникший после мощного землетрясения 1911 года. Оползень, перегородивший ущелье известняковыми массивами, образовал естественную плотину, которая со временем заполнилась водой и поглотила еловый лес. Сегодня над поверхностью бирюзового озера, окрашенного взвесью известняковых кристаллов, возвышаются прозрачные стволы погибших деревьев, а под водой благодаря постоянной температуре около 6 градусов сохранились даже хвоя и ветви, образуя завораживающий «подводный лес».

Несмотря на относительную близость к Алматы и расположение в Кольсайском национальном парке, озеро остаётся малоизвестным из-за труднодоступности: добраться до него можно только на внедорожнике, а последний участок пути требует пешего перехода по горной местности. Такая изоляция сохраняет атмосферу уединения, делая Кайынды скрытой жемчужиной Центральной Азии, где ледяная вода, застывшие во времени деревья и сверкающие склоны создают пейзаж удивительной красоты.

По материалам gismeteo.ru,
фото commons.wikimedia.org.

Құрылтайшы -
Қызылорда
облыстық
«Сыр Табиғаты»
заңды тұлғалар
Ассоциациясы

Редактор
Акбота Абеннова

Газет Қазақстан
Республикасы
инвестициялар және
даму Министрлігі
байланыс,
ақпараттандыру және
Ақпарат Комитетінде
қайта тіркелген.

Тіркеу куәлігі
№15905-Г, 25.03.2016ж.

Жекеленген
авторлардың пікірі
редакция көзқарасын
білдірмейді,
қолжазбалар
қайтарылмайды.
«Сыр Табиғаты»
газетінде жарияланған
мақала көшіріліп
басылса, сілтеме
жасалуы міндетті.

Жарнама және
хабарландыру мәтіні
мен мазмұнына
редакция жауап
бермейді.

Газет редакцияның
компьютер
орталығында теріліп,
беттеліп, «ASU» баспа
үйі» ЖШС сенімгерлік
басқаруындағы
«Сыр медиа» ЖШС
баспаханасында
басылды.
Тел: 8(7242) 40-06-68

Газеттің басылу
сапасына баспахана
жауапты.

Офсеттік басылым.
Көлемі 2 баспа табақ.

Жазылу индексі - 68116

Редакцияның
мекен-жайы:
Қызылорда қаласы,
Қайнарбаев көшесі, №33.
Толық мәлімет алу үшін:
8-777-563-76-92
телефонына хабарласуға
болады.

E-mail: syr.tabigaty@gmail.com

Басылым апта
сайын жарық
көреді

Тапсырылыс
№ 324

Таралым 500

ТОО «КазЭкосистемс»

(гослицензия 01259 №0042510
от 25.09.2008 г.) представляет
следующие виды услуг в области
охраны окружающей среды:

1. Оказание консультационных услуг
в области охраны окружающей среды

3. Организация в проведении
общественных слушаний

5. Подготовка послепроектного
анализа отчета о возможных
воздействиях

6.1 Разработка проектов нормативов
эмиссий (нормативы допустимых
выбросов, нормативы допустимых
сбросов)

6.3 Составление паспорта опасного
отхода

6.5 Составление проекта плана
мероприятий по охране
окружающей среды

8. Разработка раздела «Охрана
окружающей среды» в составе
проектной документации
при подготовке декларации
для III и IV категории

10. Составление проектов
обоснования санитарно-защитной
зоны (предварительная,
окончательная)

12. Консультация и содействие в
формировании пакета документов
для получения лицензии для
юридических лиц, занимающихся
деятельностью по переработке,
обезвреживанию, утилизации
и (или) уничтожению опасных
отходов.

2. Составление и содействие в подаче
заявления о намечаемой деятельности
в уполномоченный орган
в области ООС

4. Подготовка отчета о возможных
воздействиях при оценке
воздействия на окружающую среду

6. Составление заявления на
получение экологического
разрешения на воздействие,
в том числе:

6.2 Составление программы
управления отходами для
I и II категории

6.4 Разработка программы
производственного экологического
контроля (ПЭК)

7. Составление отчета
производственного экологического
контроля

9. Подготовка и содействие в подаче
декларации о воздействии на
окружающую среду
для III категории

11. Составление квартальных отчетов,
согласно условий экологического
разрешения, статистических отчетов,
налоговых отчетов по форме 870.00.

Наш адрес: г. Кызылорда,
ул. Байтурсынова, 48.
эл.адрес kazecosystems@mail.ru

тел. 8 7242 27 52 99

ЛЕСНЫЕ ГРИБЫ ОПРЕДЕЛЯЮТ СТЕПЕНЬ УДЕРЖАНИЯ И ВЫБРОСА УГЛЕРОДА

Новое исследование Лундского университета показало, что лесные грибы не просто оставляют после себя сеть отмерших нитей, а активно перерабатывают собственный мицелий, извлекая из него питательные вещества для дальнейшего роста.

Наблюдая за грибами, учёные выявили две стратегии: «расточительные» виды оставляют большое количество неактивного материала, тогда как «бережливые» быстро разрушают старые грибы, перенаправляя ресурсы в новые участки сети.

Это поведение зависит от типа питания: на простых сахарах грибы растут свободнее, а на твёрдой древесине экономят ресурсы и активнее перерабатывают питательные вещества.

Эти различия критически важны для углеродного баланса лесов: около 35% почвенного углерода приходится на некромассу микроорганизмов, и две трети этого объёма составляют остатки грибов. Если одни грибы оставляют после себя больше материала, а другие - меньше, меняются оценки того, сколько углерода лес способен связать на долгие годы.

Влияние грибов распространяется и дальше: переработанные участки оставляют меньше пищи для ногохвосток и клещей, что замедляет оборот органического вещества. Таким образом, невидимая «экономика» грибных сетей определяет, будет ли лес накапливать углерод в почве или вернёт его обратно в атмосферу.

По материалам gismeteo.ru,
фото © Shutterstock/FOTODOM.

ПРИБРЕТАЙТЕ ПОДПИСКУ
И ПОЛУЧАЙТЕ СВЕЖИЕ
ВЫПУСКИ ГАЗЕТЫ ПО
ЭЛЕКТРОННОМУ АДРЕСУ

syr.tabigaty@gmail.com

www.syrtabigaty.kz

Наш адрес: г.Кызылорда, ул.Кайнарбаева, 33
+7 777 563 76 92

